Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 201. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 25-го ВЕРЕСНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, SEPTEMBER 25, 1953. No. 201. XOL. LXI.

ПРЕЗИДЕНТ ВИЯСНИВ СВОЄ СТАНОВИЩЕ В СПРАВІ ЗМІНИ РОБІТНИЧОГО ЗАКОНУ

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ПРИЙНЯЛА ХОЛОДНО ВИЯСНЕННЯ НІКСОНА В СПРАВІ ДИРКІНА

Ст. Луїс. — Президент Айзенгавер переслав на збори Американської Федерації Праці своє звернення, яке відчитав віцепрезидент Ніксон. У цьому зверненні президент заявив, що комітет, який вивчає зміни до робітничого закону Тефта - Гартлі, ще не закінчив своєї праці, і тому не міг переслати на попередню сесію Конґресу проєкту зміни цього закону. Президент жалував, що бувший секретар праці Диркін залишив свій пост і одночасно заявив, що уряд звертатиметься до робітничих організацій за порадою в справі змін в цьому законі. Айзенгавер повідомив, що він не прийме вповні вказівок цього комітету, але перешле до Конґресу свій власний проєкт. В листі президента сказано, що він хоче відноситися до світу праці „справедливо й чесно" і доведе, що він є „правдивий приятель праці". Президент обіцяв, що уряд не буде мішатися у внутрішнє життя робітничих спілок і запевнить волю для їх зросту. Але делеґати холодно прийняли ці заяви президента, а деякі місця з промови віцепрезидента навіть зустріли голосним сміхом. Це сталося тоді, коли Ніксон сказав, що уряд знає, що коли він служитиме тільки горстці американського народу, то програє вибори в 1956 році. Також сміхом прийняли делеґати заяву Ніксона про те, що бувший секретар праці Диркін залишив свій пост через непорозуміння, бо президент Айзенгавер служить своєму народові 40 років і завжди дотримував свого слова. Диркін у своїй промові попереднього дня заявив, що президент не дотримав свого слова про те, що відішле проєкт змін закону Тефта - Гартлі до Конґресу. Провідники АФП і всі делеґати вірять заяві Диркіна, а цю їхню віру ще скріпила промова незалежного сенатора-республіканця Морса, який твердив, що правду про це непорозуміння говорив Диркін, а не Ніксон. Прихильности делеґатів не здобули навіть його компліменти на адресу провідників АФП, яких він хвалив за те, що відважно поборюють комунізм. Морсе заявив: „Правду сказав Диркін, треба відкинути те, що на виправдання говорив Ніксон". Делеґати в великому числі залишили залю під час промови Ніксона, і лише частина з них встала, коли він кінчив читати звернення президента.

Ствердження про чергове підвищення коштів утримання

Вашингтон. — Бюро Статистики Праці сповістило вже шостий раз про черговий зріст коштів утримання в країні. Так званий „Виказ цін споживачів" виявив підвишку на три проценти, враховуючи сюди підвишку харчових товарів, міського транспорту в Ню Йорку тощо. Якщо за основний рівень, позначений числом 100, взяти стан цін в роках 1947-49, то стан на 15 серпня цього року визначається числом 115, а положення в цій ділянці в половині липня — 114,7. Підвишка коштів утримання за останні три місяці спричинить підвишку на три центи платень 1,300,000 працівників залізниць. Виказ з середини серпня виявляє у відсотках загальну підвишку коштів утримання на 15 відсотків в порівнянні з станом з-перед Корейської війни в 1950 році. Якщо ж порівняти з давньою основою цін в 1935-39 роках то теперішній стан окреслюється числом 192,3. Особливо за останній час зросли ціни на м'ясові продукти. Заробітні ж платні не виявляють раптового зросту.

МекКарті заповідає акцію проти письменника Ламонта

Ню Йорк, Н. И. — Сенатор МекКарті, голова Слідчої Сенатської Підкомісії, заявив, що він передасть справу письменника Карлісса Ламонта Сенатові за те, що Ламонт відмовився зізнавати перед його комісією і в той спосіб допустився „образи Сенату. Ламонт написав 1944 року книжку під заголовком: „Народи СССР", якою послуговувалися в армії при вивчанні відносин у Совєтах. Ламонт відмовився зізнавати перед комісією МекКарті, покликаючися на конституційні права. Сенатор МекКарті заявив, що професор Фордгемського університету Луї Буденц, бувший редактор комуністичного щоденника „Дейлі Воркер", посвідчив, що Ламонт говорив йому в роках 1942-1945, що він — комуніст.

Комісія вивчає реорганізацію армії

Вашингтон. — Окрема комісія, що складається з високих військовиків, в тому числі з шефа штабу та представників промислу, почне 25 вересня студіювати питання реорганізації найвищих армійських установ, згідно з бажанням президента Айзенгавера. Ця комісія працюватиме над такими справами: Організація команди армії, включно з генеральним штабом; відношення польової команди до Головної Квартири; структура команди за морем і шістьох команд у ЗДА. Також нараджуватимуться над дослідчим відділом армії та технічними її частинами. Всі три частини оборонних сил ЗДА працюють над справою реорганізації, але окрема комісія покликана тільки для справ наземної армії. Ця комісія працюватиме п'ять днів.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Айзенгавер,** у розмові з членами комісії ЗДА для Дня Об'єднаних Націй, висловився з признанням про ОН. Президент заявив, що ця організація тепер „найбільш побажана". Комісія ЗДА об'єднує мільйони осіб, серед яких є визначні фахівці усіх ділянок життя країни.

● **М. Радулович,** лейтенант резерви повітряних сил з Декстер, Міш, заявив, що він уступить з свого становища, поскільки його батько і сестра стоять під закидом приналежности до комуністів. Проти самого Радуловича ніяких закидів ніколи не висувано.

● **Сенатор Вільям Дженер,** голова Сенатської Підкомісії Внутрішньої Безпеки заявив про відомості, що має підкомісія відносно підривної діяльности в країні. Він твердить, що є „нові і важливі" дані про такого роду діяльність серед звільнених американських урядовців ОН.

● **У Ню Йорку** заряджено триденні вправи цивільної оборони. Оборона має бути скерована проти бомбових нападів з повітря. Промовляючи до 750 працівників оборони — посадник міста підкреслив потребу вправ, які „є запорукою успіху".

На черговій сесії Конґресу не буде зміни іміґраційного закону

Вашингтон. — З конґресових кіл потверджено про порозуміння відносно іміґраційного закону МекКаррана-Волтера, що його мали розглядати на черговій сесії Конґресу. Тому, що перед закриттям минулої сесії вплинула актуальна справа допущення — поза нормальним числом — 214,000 іміґрантів — втікачів, з-поза залізної заслони, вирішено було зміну іміґраційного закону відкласти на пізніше. Дискусія над зміною закону продовжувалася б дуже довго і зайняла б увагу тих конґресових чинників, що мусять присвятитись новій справі допущення позачергових іміґрантів. Порозуміння передбачає теж способи злагіднення спротиву проти допущення нових іміґрантів, що представляє сенатор МекКарран, демократ з Невади. Зміна загального іміґраційного закону йде по лінії побажань теперішнього уряду й обіцянок, що їх дано під час виборчої кампанії. Відсунення зміни закону не рівнозначне з його нерухомістю і під час чергової сесії можуть бути доконані незначні зміни в окремих пунктах іміґраційного закону.

СВОЇ Й ЧУЖІ ПРИВІТАЛИ „СВОБОДУ" З НАГОДИ ЇЇ 60-РІЧЧЯ

З нагоди свого 60-річчя в дні 15-го вересня ц. р., Редакція „Свободи", крім ґратуляційного листа від президента Айзенгавера, одержала низку привітань від ряду українських установ і осіб, як теж від чужинців, в тому числі й деяких дипломатичних місій в цій країні. „У 60-ті Роковини заснування Вашого часопису прошу прийняти мій щирий привіт і такі ж побажання якнайкращих успіхів у Вашій праці для Української Батьківщини" — пише в своєму листі з 16-го вересня Заступник Голови Виконного Органу УНРади та Представник в ЗДА д-р Степан Витвицький. Відомий наш письменик Улас Самчук з Торонта пише: „Як співробітник з чотирнадцятилітньою давністю, маю шану щиро, дружньо і сердечно привітати мою давню приятельку „Свободу" з її шістдесятлітнім віком та побажати їй ще багато плідних, творчих і будуючих десятиліть у майбутньому. Вона пройшла, від свого початку, чергу змін, удосконалень і розбудови, як формою, так і змістом, вона виробила собі загальне признання українського суспільства, вона стала на правильну позицію міцного, незрушимого, всенаціонального фронту. Хотілося б, щоб ці свої засади вона утримала й на майбутнє..."

Сердечний привіт з нагоди 60-річчя „Свободи" надіслав їй і Генеральний Консул дружньої Литви в Ню Йорку, п. Йонас Дудріс, який в листі до д-ра Л. Мишуги з 16-го вересня м. і. пише: „Користаю з нагоди, щоб поґратулювати Вам з нагоди 60-річчя „Свободи", відданим читачем якої я є вже понад 10 років. Прохаю Вас прийняти мої найкращі побажання для „Свободи", щоб вона продовжувала свою блискучу службу Українському народові..."

„ГОЛОС КАНАДИ" ВІДЗНАЧИВ 60-РІЧЧЯ „СВОБОДИ"

Вінніпеґ, Канада. — Український Відділ „Голосу Канади", очолюваний п. Богданом Панчуком, відзначив 60-річчя „Свободи", передаючи з того приводу спеціяльну вістку в Україну в дні 19-го вересня. Ствердивши в повідомленні, що 15-го вересня минуло 60 років від появи першого числа „Свободи" та подавши дослівний текст привітання президента Айзенгавера, пересланого з тієї нагоди на руки голови УНС п. Дмитра Галичина, „Голос Канади" згадав і про випуск ювілейного числа „Свободи" в дні 15-го вересня ц. р., кажучи, що в цьому числі „висвітлено ролю, яку відіграв цей часопис в громадському житті впродовж минулих 60-ти років". Окремо зацитовано місце з уміщеної в ювілейному числі „Свободи" статті д-ра Л. Мишуги, в якому підкреслено, що „незвичайно характеристичним фактом є те, що український демократичний часопис міг проіснувати 60 років тільки за широким океаном, далеко від рідної української землі та рідного українського народу".

Як уже повідомлено, окрему вістку з цеї нагоди передав в Україну також Український Відділ „Голосу Америки" в дні 15-го вересня, зацитувавши дослівно текст привітання від президента Айзенгавера.

СЕНАТОР ЗДА І МІНІСТЕР КАНАДИ ВИСЛОВЛЮЮТЬ ПРИЗНАННЯ КАПЕЛІ БАНДУРИСТІВ

Дітройт, Міш. — Гомер Ферґусон, сенатор З'єдинених Держав, і Пол Мартін, міністер здоров'я Канади, переслали спеціяльні признання Українській Капелі Бандуристів з приводу її концертового турне по Америці й Канаді. Сенатор Ферґусон, в листі до Капелі з 14-го вересня, пише: „Пересилаю мої найкращі привітання і побажання для Української Капелі Бандуристів в її теперішній концертовій подорожі, яка охопить 34 міста Америки й Канади. Дійсно, існування Вашої групи — це велика данина для духа волі, що існує в цілому світі, а Ваша музика напевно принесе вдоволення та одушевлення для соток тисяч... Найкращі побажання для найбільш успішного турне..." Канадійський міністер Пол Мартін зі свого боку пише: „Автентична народна музика Української Капелі Бандуристів дає слухачам виняткове й незабутнє музичне переживання. Але що більше — приклад цієї групи, яка зберегла свою культурну спадщину по таких численних переходах, — дає одушевлення всім волелюбним людям..."

УКРАЇНЦІ В РАЧЕСТЕРІ МАНІФЕСТУВАТИМУТЬ В РОКОВИНИ ГОЛОДУ

Рачестер, Н. И. — Після великої української маніфестації в Ню Йорку в роковини зорганізованого Москвою голоду в Україні перед 20-ма роками, що відбулася минулої неділі; в найближчу суботу маніфестуватимуть з тієї самої причини українці Рачестеру. Маніфестацію влаштовує Всегромадський Маніфестаційний Комітет з участю всіх місцевих організацій. Приготовано великий похід вулицями міста, після чого відбудеться маніфестаційне зібрання, на якому промовлятимуть: конґресмен Кітінґ, посадник міста Дикер та представники УККомітету — Дмитро Галичин по-українськи й адв. Михайло Пізнак по-англійськи. Під час походу буде зложений вінок на могилі Незнаного Вояка. Організатори маніфестації сподіваються найбільш масової участи місцевого й довколишнього українського громадянства.

ГЕН. ДІН ДОМА; НЕ ХОЧЕ, ЩОБ ЙОГО ВВАЖАЛИ ЗА ГЕРОЯ

Ген. Вільям Ф. Дін, нагороджений Конґресовою Медалею Чести за своє геройство в корейській війні, після довгих років перебування в комуністичному полоні вернувся до свого дому в Барклі, Каліфорнія. Кореспондентам ген. Дін заявив, що він не хоче, щоб його вважали героєм, бо він є „джаст доґ-фейсд солджір". На фото: ген. Дін і його дружина Мілдред перед входом до їхнього дому.

Вже всі полонені в Кореї — під охороною індійців

Токіо. — Вже не тільки альянти, але й комуністи передали Невтральній Комісії всіх полонених, що відмовились добровільно репатріюватись. Альянти передали під охорону індійцям разом 14,699 китайців і 7,876 північних корейців, а комуністи, — 335 південних корейців, 23 американців і одного англійця. Комуністичний кореспондент в Токіо, англієць Вільфред Барчет, передав журналістам текст заяви, що її підписали американці, які відмовились повернутися до ЗДА. У тій заяві говориться, що „в Америці раптово наказано замовкнути голосам, які говорили про свобідний мир. Ми не хочемо дати американському урядові нагоду заглушити також наші голоси". Одночасно американські неповоротці заявляють: „хоча ми залишаємось по цьому боці, проте це не змінює факту, що ми — американці і любимо наш край і нарід". Альянти звикли вже до всіляких документів і заяв, що їх підписували полонені в комуністичних таборах, а тому не прив'язують великого значення і до цієї заяви. Правда про її постання зможе виясниться тільки тоді, коли б хтось із тих 23-ох американців змінив думку і повернувся до ЗДА. Альянти дістали список цих неповоротців, але рішили не проголошувати ні одного прізвища. Команда ОН не вислала своїх обсерваторів під час передачі неповоротців індійцям, вважаючи, що це суперечило б постановам про перемир'я. При процедурі передачі були приявні тільки 10 кореспондентів і 3 старшини з ескорти. Заборонено було робити світлини. Між американськими неповоротцями є 3 негри. Висідаючи з вантажного авта, неповоротці співали англійську версію комуністичного інтернаціоналу. В найближчу суботу відбудеться перше „переконування" неповоротців, щоб вони добровільно репатріювались.

МекКарті домагається бойкоту Китаю збоку всіх союзників

Ню Йорк. — На закритті конвенції Об'єднання Американського Інституту гуртовиків водотягово - опалювального постачання у готелі Валдорф-Асторія, в присутності 1,500 осіб, виступив сенатор Джозеф МекКарті, гостро засуджуючи поведінку союзників ЗДА. Вказавши на затримання в червоному Китаї американських летунів, сенатор звернув увагу слухачів на те, що союзні держави, особливо Британія, поминувши неправні кроки червоного Китаю, втримують з ними торговельні зносини. З огляду на це, ЗДА повинні, на думку промовця, припинити свою допомогу цим союзникам, бойкотуючи їх доти, доки вони не змінять свого відношення до ворогів ЗДА. МекКарті пригадав, що Британія торгувала з Китаєм ще перед підписанням перемир'я в Кореї. Комуністичний Китай може бути цілковито заломаний, якщо його не скріплюватиме поміч країн Заходу, яку він отримує шляхом торговельних зносин. Виявляється, що більйони долярів, які ЗДА видали на скріплення союзників, тепер зуживаються на зміцнення комуністичного Китаю. Тож „ви не отримаєте ані гроша більше, якщо продовжуватимете зміцняти могутність наших ворогів", — заявив сенатор на адресу союзників. Далі сенатор продовжував: „Ми потребуємо союзників, але це не повинно сягати так далеко, щоб ми й далі не знали, хто дійсно нам допомагає, а хто шкодить і встромляє ніж у спину, даючи зброю нашим ворогам. Отож краще бути самому в ворожому морі, ніж зупинитися на півдорозі, — ствердив сенатор.

Комуністи не перепустили посадника західнього Берліну

Берлін. — Д-р Ернст Ройтер, відважний посадник західньої частини Берліну, мав неприємну пригоду, коли комуністична сторожа не перепустила його через совєтську зону, зупинивши в містечку Ляуенберґ, по дорозі до Гамбурґа ,де Ройтер мав виголосити промову. Комуністи заявили, що його папери не в порядку, бо на перепустці не була виписана докладна його приватна берлінська адреса. Комуністи хотіли були перепустити дружину посадника і його шофера, але вони відмовились. Після 9-ти годин подорожування по совєтській зоні всі вернулися до Берліну. Ройтер заявив, що наступного дня виїде до Гамбурґу зі „справленими паперами".

КАНАДА ВИКЛЮЧАЄ ОБ'ЄДНАННЯ КОРЕЇ СИЛОЮ

Об'єднані Нації, Н. И. — Лестер Пірсон, міністер закордонних справ Канади й попередній президент Ґенеральної Асамблеї ОН, виголосив в ОН велику промову, в якій підкреслив, що канадійські війська боролися в Кореї тільки для відбиття аґресії, і візьмуть участь в якійсь новій бойовій акції лише в разі нового неспровокованого нападу. Він підкреслив, що коли існує добра воля по обох сторонах, то розв'язку корейської проблеми можна осягнути. „Кожна така умова, — сказав він, — мусить передбачити вільну і об'єднану Корею, з урядом, що спирався б на волі корейського народу, вільно висловленій у виборах під наглядом Об'єднаних Націй. Очевидно, всі чужинні війська повинні бути забрані і безпека Кореї повинна бути ґарантована міжнародними і надрядними угодами." Одночасно Пірсон заявив: „Коли б комуністична сторона, або хтонебудь інший, обструкцією чи неоправданими вимогами унеможливили мирну розв'язку, тоді треба ясно устійнити відповідальність, і Об'єднані Нації виконають свій обов'язок." Під цим застереженням „хтонебудь інший" треба розуміти Синґмана Рі, який вже висловився проти зневтралізованої Кореї. Пірсон, який раніше піддержував ідею запрошення Індії на політичну конференцію, солідаризувався з постановою 16 держав не розпочинати знову дебати про Корею на Асамблеї і атакував Совєти за їх бажання конче бути на конференції в характері „невтральної" держави. Від Совєтської України по лінії внесків Вишинського промовляв теж Барановський.

Неру знову має претенсії до Об'єднаних Націй

Ню Делі, Індія. — Впродовж тижня прем'єр Індії Неру виголосив вже другу промову проти Об'єднаних Націй і зокрема проти З'єдинених Держав, висуваючи цим разом претенсію, що в Раді Безпеки, після виходу з неї Пакістану, залишився з усіх азійських держав тільки малий Ливан. Неру вбачає в цьому легковаження Азії. Він заатакував чартер ОН, що признає постійне місце в Раді 5 великим державам, заявляючи, що з цих 5 держав насправді „великими" є тільки дві, ЗДА і СССР, а одна з цих держав — це національний Китай, чи насправді Формоза. Зрештою, Неру заявив, що Індія не кандидує до Ради Безпеки. Тим часом 15 азійських і африканських держав зголосили кандидатуру Філіппін, як одного з трьох членів, що мають бути перевибрані до Ради Безпеки ОН. Двома іншими кандидатами є Польща, зголошена совєтським бльоком, і Туреччина, за якою є ЗДА.

Аденауер хоче розпоряджати 2/3 більшости в парляменті

Бонн. — Хоча сам канцлер Аденауер виїхав на відпустку, проте інші керівники християнсько - демократичної партії провадять переговори з партіями, які належали в минулій каденції до урядового бльоку, щоб вони знову приступили до коаліції. Коли б це сталося, тоді канцлер Аденауер розпоряджав би більшістю двох третин голосів і це уможливило б йому перевести в парляменті ратифікацію европейського оборонного пакту, що передбачає ремілітаризацію Німеччини. Вправді парлямент переголосував вже цей пакт, але соціялісти заквестіонували важність тієї постанови до часу, поки конституційний суд вирішить, чи вільно парляментові виносити ухвалу про відбудову армії, яка є заборонена конституцією.

В Ірані комуністи пробували знищити летунську базу

Теґеран. — Група летунських старшин і вояків, комуністи та їх поплентачі, пробували знищити найбільшу іранську військову летунську базу біля Теґерану. Між 7 і 8 год. вечора вибухли одночасно 16 пожеж в анґарах та інших спорудах летовища. Військо погасило ті пожежі. Негайно після того переведено численні арештування. В офіційному повідомленні сказано, що при ліквідації одної з найважливіших клітин комуністичної Тудеґ-партії знайдено список резервових старшин, симпатиків комунізму. Знайдено теж список лікарів, хеміків та інженерів, що, за інструкціями комуністичної партії, мали виконувати саботажеві акти в мошеях та радіовисильнях. Арештовано 6 чоловіків і одну жінку, саме в той час, як вони пакували вибуховий матеріял, приготований для саботажів. Від 16 серпня до 22 вересня зліквідовано 176 комуністичних клітин, при чому арештовано 1,722 особи. З них 413 випущено на волю після переслухання, а 181 заслано у віддалені місця в південних провінціях. Знайдено масу прихованої комуністами зброї, друків й іншого пропаґандивного матеріялу.

В СВІТІ

● **Ген. Чарлз Болте,** командувач 300,000-ої американської армії в Европі, заявив, що це військо вишколюється, щоб дати відсіч совєтській атомовій атації на Европу і що воно є нині в далеко кращому стані, як $2\frac{1}{2}$ роки тому. Ген. Болте вертається до ЗДА на становище заступника шефа штабу армії ЗДА.

● **Чистка прихильників** Берії, комуністичних достойників, торкнулась навіть малої автономної республіки Даґестану, де вичищено двох заступників прем'єра. Першим віце-прем'єром призначено якогось Шамкалова.

● **В Єгипті** продовжуються арешти серед монархістів. В минулому тижні арештовано 13 чільних політиків з часів Фуада, між ними колишнього прем'єра Мустафа Нагаса, а в цьому тижні арештовано ще 10 осіб, між ними колишнього президента парляменту, Гаміда Ґуду. Обидва названі політики належали до розв'язаної націоналістичної партії Вафд.

● **Англійські** й австралійські літаки бомбують далі заняті комуністичними бандами відтинки в північно-західній частині Маляїв. Взято в полон 5 маляйських комуністів.

● **Кол. президент Труман** відвідав генерального секретаря ОН Гамершілда і був його гостем на сніданні. Останні його відвідини в ОН були в липні м. р. Тоді він заповів, що сподівається знову прийти до палати ОН. Труман заклав був у 1949 році наріжний камінь під будову теперішньої головної кватири ОН в Ню Йорку.

● **150 кораблів держав** Атлянтійського пакту охороняють береги Англії від здогадної атаки, беручи участь у великих морських маневрах.

● **В Італії** вибух 48-годинний генеральний страйк, в якому не беруть участи тільки робітники з неофашистської юнії. Залізниця, газ, світло й телефони — працюють. Газети не вийшли, але державна радіовисильня чинна.

● **Грецький прем'єр Папагос** і міністер закордонних справ Стефанопульос прибули до Риму на 3-денні відвідини. Розмови будуть торкатися головно спільних зобов'язань Греції і Італії, як членів Атлянтійського пакту, та союзу Греції з Юґославією і Туреччиною

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

В НОВОМУ СЕЗОНІ

З формальним закінченням вакаційного часу, по наших громадах починається й поступово розгортається звичайний в цьому часі сезон громадської праці, з її численними імпрезами, святкуваннями річниць, загальними зборами поодиноких організацій та жвавою політичною, культурною і виховною роботою. З цієї нагоди буде на місці звернути увагу на деякі потреби, як теж і „світла та тіні" тієї праці по наших громадах під кутом досвіду минулих років.

За одну з найважливіших проблем нашого громадського життя вважаємо масову участь в ньому нашого громадянства. Вже від деякого часу спостерігаємо у нас загрозливе явище звалювання всього тягару громадської праці на плечі кількох активних одиниць, які є рівночасно провідниками, організаторами, виконавцями, публікою й жертводавцями в усіх імпрезах, при чому загал громадянства ставиться до їхньої праці пасивно, байдуже, а часто ще й ставить їм перешкоди. Тому дуже важливо в новому сезоні притягнути до активної громадської праці якнайширші маси громадянства, щоб залі на наших зборах, імпрезах тощо не світили пустками й щоб не було в громаді таких, що їх „хата з краю".

Друга важлива проблема — це піднесення рівня наших імпрез. У нас постійно існує загроза стандартизації громадської діяльности, вічного повторювання того самого ,щоб тільки „збутися" та „зробити своє", що спростачує наше життя та відстрашує від нього маси. Імпрези, збори і т. п. повинні бути атракційні, повинні давати завжди щось нове, краще від того, що вже було. Відповідні сили на це є в кожній громаді, треба їх тільки знайти і використати.

Черговою важливою справою є пляновість і координація праці. Всі імпрези можна буде відповідно приготовити й перевести тільки тоді, коли вони будуть пляновані наперед, а не нагло, і коли вони будуть відповідно скоординовані. Об'єднані Комітети чи Відділи УКК по наших громадах повинні вже на початку сезону укласти відповідний календар праці, а всі місцеві організації, за посередництвом тих центральних інституцій, — координувати свою працю так, щоб одні одним допомагали, а не перешкоджали.

Вже в попередніх роках УККомітет закликав до спільного та репрезентативного влаштовування по наших громадах деяких національних річниць, як роковини Листопадового Зриву, Державности й Соборности, Шевченківські та інші. В минулому році започатковано дуже корисну акцію влаштовування на найбільшу скалю Українських Днів з приводу роковин Державности й Соборности, при чому ці Українські Дні були проголошувані губернаторами стейтів та посадниками міст. Треба докласти всіх зусиль, щоб Українські Дні належно були відзначені в цьому та в наступних сезонах нашої громадської праці. В цьому році їх можна б обходити під знаком 300-річчя Переяславського договору, що теж припадає в січні і що був так ганебно знехтуваний Москвою та зловжитий на поневолення й закріпачення українського народу.

В наступному році припадає теж 60-річчя Українського Народного Союзу. Місцеві відділи УНС в поодиноких громадах чи Окружні Ради тих відділів вже тепер повинні вжити всіх можливих заходів, щоб відзначити ці роковини найстаршої й найбільш заслуженої української організації на американській землі відповідними імпрезами з активною участю в них якнайширших кіл місцевого громадянства. З тієї нагоди треба головно подбати, щоб кожний громадянин, який ще з будь-яких причин не належить до УНС, збагнув його велику ролю й значення в нашому загальнонаціональному житті і став його членом.

Таких і подібних проблем в нашому громадському житті в цьому сезоні є багато більше. Ми зможемо їх розв'язати, зможемо поширити нашу громадську працю, поглибити її зміст, поширити форму і піднести її рівень, якщо добро громади не тільки на словах, але й на ділі ставитимемо вище від наших дрібних особистих чи групових непорозумінь, суперечностей та амбіцій. Президент Айзенгавер, промовляючи кілька днів тому в Бостоні, повторив одну знамениту засаду: „Бери серйозно свою працю, а не себе самого!" Під таким моттом повинно б проходити й наше громадське життя в цьому сезоні.

Оборона Европи з Еспанії

Останні вісті кажуть, що треба тільки підпису голови еспанського уряду, генерала Франсіска Франка, щоб З'єдинені Держави й Еспанія стали воєнно-політичними союзниками, зв'язаними договором про взаємну військову допомогу, і щоб на цій основі З'єдинені Держави дістали право вдержувати на території Еспанії морські й летунські бази. Коли такий договір дійсно ввійде в силу, тоді закінчиться остаточно період політичної ізоляції Еспанії, яка була найгірша в 1946 році, отже зараз по закінченні другої світової війни. Хоч Еспанія зберегла була невтральність у тій війні, проте весь соціялістичний і прокомуністичний світ повів проти неї нагінку за її однопартійний і вождівський режим. Очевидно, одні діяли тоді проти Еспанії з помсти за здавлення генералом Франком режиму „народного фронту" за президентури Мануеля Азани, що вів Еспанію простісінько до комуни, — інші виступали, як принципові оборонці демократії. В усякому разі тоді, в еру совєтських впливів, наприкінці другої світової війни, не тільки не допустили Еспанії до Об'єднаних Націй, але й навіть З'єдинені Держави прилучились були до вимоги Совєтів та перевели в Об'єднаних Націях резолюцію, що доручала своїм членам зірвати дипломатичні взаємини з Еспанією (1946). Одна тільки Арґентина цього не послухала й вірно додержувала товариства Еспанії в поборюванні комунізму, як внутрішнього ворога і як зовнішню небезпеку. Два роки пізніше політична атмосфера радикально змінилась. Генеральна Асамблея ОН зняла з Еспанії анатему (1948), а ще два роки пізніше, в 1950 р., Експорт-Імпорт Банк дав Еспанії позичку в розмірі 62,500,000 долярів. У наступному році ЗДА й Еспанія обмінялись амбасадорами і відтоді Америка дивиться на Еспанію щораз пильніше, як на головну базу, якої можна буде боронити Европу на випадок совєтської агресії.

Те, що сім років тому ставили генералові Франкові за зло, тепер ставлять йому за добро: беззастережне протикомуністичне обличчя режиму, при якому нема в Еспанії місця для комуністів. Сильна комуністична партія у Франції і так само в Італії викликають постійний острах, що на випадок війни ці держави матимуть величезні труднощі з боротьбою проти саботажів і страйків, якщо не з цілим збройним повстанням комуністів. Таке запілля — спожалілння гідне. І це мабуть найголовніша причина, чому всі головні командувачі збройних сил держав НАТО — ген. Айзенгавер, ген. Риджвей, ген. Ґрунтер — так наполегливо вимагають включити німців в оборонний пакт, з уваги не тільки на німецькі дивізії, але й на західньонімецьку територію, розмірно чисту від комуністичного елементу. Очевидно, ні один з тих полководців не говорив і не говорить про відворот на випадок совєтської агресії. Навпаки, в останньому своєму інтерву в „Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт" ген. Ґрунтер рішуче твердив, що війська НАТО будуть всилі стримати кожну агресію. Проте поважні військові чинники завжди рахуються також з найгіршими можливостями. Такою найгіршою можливістю є червона повінь, що залила б всю Західню Европу. І тоді ця повінь мусить зупинитися на вузьких доступах до ще вужчих просмиків у Піренеях, що ділять Еспанію від решти Европи.

Іншими словами, американські бази в Еспанії дали б американській армії перш за все почуття певности. Еспанія стала б „західнім якорем" тієї середземноморської системи, яка своїм „східнім якорем" спирається на Туреччині, теж гостро протикомуністичній. Еспанія принесла б до майбутнього альянтського фронту 22 власні дивізії. Еспанські порти й еспанський суходіл стали б певним запіллям навіть для американських баз зараз же по другому боці Середземного моря, у Північній Африці, бо й там нема політичного спокою: тамошній націоналізм і комунізм автохтонів, що йдуть впарі проти французького протекторату, загрожують на випадок війни небезпекою для тих африканських баз ЗДА. Їхня вартість і сила зростуть, коли вони матимуть в найближчому сусідстві еспансько-американські бази. Таким чином Еспанія, що не належить ані до ОН, ані до НАТО, має в тверезих очах американських військовиків більше значення, ніж різні формальні союзники й партнери ЗДА.

Очевидно, Еспанія не є ще повновартним партнером. Не всі її порти можуть примістити у себе корабельні велетні ЗДА з глибоким зануренням. Так само й з летовищами: частину наявних треба перебудувати й поширити, частину наново побудувати. Від Ель Ферролю, на північно-західньому побережжі Еспанії, до південного Кадісу, а також до східньо-еспанських портів Барсельони, Валенсії і Картаґени — треба провести такі шляхи, які відповідали б американським поняттям і вимогам. Врешті еспанська армія — добра духом, але погана перестарілою вже зброєю, особливо танковою, радарними спорудами, протилетунською артилерією і летунством. На все це треба грошей. І тому вже в 1951 році ЗДА передбачали на ці потреби 125 мільйонів долярів. Президент Айзенгавер додав до цієї суми ще 100 мільйонів і 10 мільйонів на господарську допомогу для Еспанії. Фахівці рахують, що весь той американський військово-політичний „бизнес" в Еспанії коштуватиме кругло пів більйона долярів. Інші фахівці вираховують, що всі заплановані американські бази в Еспанії будуть остаточно готові, себто матимуть повну боєздатність, щойно за десять років, а не скоріше, в найменшому обсязі, як за два роки. Практика покаже, наскільки гармонійною буде американсько-еспанська співпраця. Бо еспанці дуже чулі на свої суверенні права над цілою територією, включно з територією американських баз (порти й летовища будуть у спільному користуванні), натомість американці хочуть мати повну свободу військових рухів.

Обидві сторони матимуть поважні користі. Американський престиж, як воєнної сили, дуже зросте, — але не менше зросте й міжнародній авторитет Еспанії, що матиме тісний союз з Америкою. Це відіб'ється безумовно позитивно не лише на відношенні південно-американських держав до ЗДА, але й на поважі ЗДА у Франції і в Італії, які автоматично будуть змушені більше рахуватися із ЗДА, як військовою силою „під самим боком". Все це пояснює, чому такі схвильовані Совєти і чому Вишинський стільки натиску клав на свою вимогу, щоб ОН „заборонили" своїм членам вдержувати військові бази в чужих країнах. Таке становище Совєтів тільки потверджує, що правильною була політика ЗДА, яка пішла на злагоду з генералом Франком, що — під впливом перебування в Еспанії американців — напевне теж зверне свій режим більше в сторону демократії, але не комуністичного і навіть не англійсько - лейбуристського зразку.

Совєтський „Атлантійський фронт"

Совєтські наземні сили згідно з найновішими даними зорганізовані в шести армійських групах, з яких три стаціонують у Східній Европі і розташовані на теренах між Арктикою і турецькими кордонами. Кожна армійська група зорганізована з відповідної кількости армій, найчастіше з чотирьох, в тім числі одна механізована армія. До кожної армійської групи доходить корпус артилерії.

Перша армійська група, головна квартира якої знаходиться в Ленінграді, розміщена по балтійських державах і на теренах близько кордонів Норвегії і Фінляндії. До цієї армійської групи належить 10,000 вояків, які стаціонують на окупованих землях Фінляндії, вдержуючи власні пункти опертя.

Друга армійська група, головна квартира якої знаходиться в Мєнську, прикриває терени Польщі, Східню Німеччину, Чехословаччину і Білорусь.

Третя армійська група, головна квартира якої знаходиться в Одесі, прикриває Австрію, Мадярщину, Румунію і Болгарію.

Обсада згаданих трьох армійських груп творить за совєтською назвою, „Атлантійський Фронт". Залога Східньої Німеччини творить північну, а частини в Австрії і Мадярщині — південну команди „Атлантійського Фронту". Головна квартира „Атлантійського Фронту" знаходиться в Растенбурґу. Квартира північної команди знаходиться в Потсдамі, а південної — в Будапешті.

Північна команда — це залога в Східній Німеччині, зложена з 6-и армій, а саме: 1.) 3-я штурмова армія, 2.) 3-я механізована армія, 3.) 8-а ґвардійська армія, 4.) 4-а механізована ґвардійська армія, 5.) 3-я ґвардійська армія, 6.) 1-а механізована армія.

3-я штурмова армія зорганізована з двох корпусів, двох механізованих і одної моторизованої дивізій. Головна квартира цієї армії знаходиться в Маґдебурґу. Війська цієї армії розміщені в округах Ваймарщини і Бернберґу.

8-а ґвардійська армія розташована на південь від 3-ої штурмової армії. Її склад такий самий як 3-ої штурмової армії. Головна квартира цієї армії знаходиться в Ваймарі, а війська розміщені до кордонів Чехословаччини.

3-я механізована армія розміщена на схід від 3-ої штурмової армії. Вона складається з 2-х панцерних дивізій і 1-ої моторизованої піхотної дивізії. Головна квартира цієї армії знаходиться в Фюрстенберґу.

4-а механізована ґвардійська армія розташована на північ від Берліну. Її склад подібний до 3-ої механізованої армії.

3-я ґвардійська армія розташована на південь від Берліну і на схід від 8-ої ґвардійської армії. Ця армія складається з 2-х мех. дивізій і 3-х моторизованих піхотних дивізій. Докладніше ця армія розташована в околицях Россляв-Котбус. Головна квартира цієї армії знаходиться в Люкkенвальде.

1-а механізована армія розташована в Саксонії на південь від 3-ої ґвардійської армії. Ця армія складається з 2-х панцерних і 1-ої моторизованої піхотної дивізії. Головна квартира знаходиться в Дрездені.

Загалом залога Східньої Німеччини зорганізована з 22 дивізій (кожна 8-11 тисяч), між ними 6 панцерних, 6 механізованих і 10 моторизованих піхотних дивізій. До того доходить ще 8 повітряної оборони і артилерійських дивізій. Отже цілість залоги Східньої Німеччини творить аж 30 совєтських дивізій.

В резерві за згаданими арміями далі на схід є аж 25 активних дивізій 2-ої армійської групи.

Південна команда зорганізована з 13-ти дивізій в Австрії і Мадярщині, включно з 5-ма механізованими і 2-ма повітряною і артилерійською дивізіями. Як резерва, позаду південної команди (на схід) розташовано 27 активних дивізій 3-ої армійської групи..

В Східній Німеччині стаціонує тепер 24-та повітряна армія. Вона складається з 6 мисливих і 4 мисливо-бомбардувальних дивізій. Одна дивізія посідає коло 1700 літаків різних типів, в тому числі щонайменше 500 „МІҐ" і 200 двомоторових реактивних бомбардувальників. До того ще доходить 1000 літаків старих типів і транспортове летунство.

Загально облогу Східньої Німеччини творить 2,2—2,8 млн. вояків червоної армії. Крім цього ще коло 1 млн. МВД-військ, які творять окремо зорганізовані дивізії. Коментарі до цього зайві, бо сама кількість військ вказує наглядно на правдивість „мирного" наставлення володарів Кремлю.

Коли ходить про наземні сили СССР в цілому, то їх під теперішній час можна оцінити на 165—180 дивізій, в тому числі коло 35 панцерних дивізій. Отже, СССР вже тепер посідає щонайменше 40,000 здатних до бою танків. Треба мати на увазі, що деяка частина з тих танків знаходиться в арміях держав-сателітів. Треба мати на увазі, що кожна механізована піхотна совєтська дивізія має 1 панцерний відділ і кожна моторизована піхотна дивізія — 1 панцерний полк з 80-90 танків. На випадок війни, СССР в стані на протязі трьох місяців змобілізувати ще 300 дивізій. Очевидно для мобілізаційних цілей вже є приготоване спорядження і озброєння. В загальному ще сьогодні совєтські панцерні дивізії озброєні танками типу Т-34, крім цього кожна панцерна дивізія має щонайменше 40-50 тяжких танків типу „Йосиф Сталін III" з гарматою калібру 12,2 цм.

До 165-180 дивізій треба ще додати коло 60 дивізій артилерії. Кожна така дивізія посідає коло 150 гармат різних калібрів. Кількість дивізій спадунів невідома.

Під цим кутом зору інтересно приглянутись совєтському бюджетові на військові цілі.

Бюджет держави на військові цілі є виявом замірів цієї держави. В зв'язку з тим, що дипломатія СССР приступила, почавши від березня ц. р., до „мирної офензиви", приглянься ближче бюджетовим видаткам СССР за час від 1939 до 1953 року, для порівняння видаткувань та для устійнення, чи дійсно совєтська дипломатія має добрі наміри щодо вдержання миру в світі.

Бюджетові суми за окремі роки треба розуміти в мільярдах рублів. (4 рублі — 1 ам. дол.):

1939 — 39,2, 1940 — 66,7,
1941 — 91,3, 1942 — 103,4,
1943 — 124,7, 1944 — 137,9,
1945 — 128,1, 1946 — 72,6,
1947 — 67,0, 1948 — 66,3,
1949 — 79,1, 1950 — 82,3,
1951 — 96,4, 1952 — 113,8,
1953 — 110,2.

До згаданих бюджетових сум треба ще додати щонайменше 25% етатів з бюджетів інших міністерств. Крім цього видатки на досліди з атомовою зброєю, винаходи таємної зброї і будову таємних об'єктів, покривані з окремих фондів, які не є вчислені в бюджетах.

Військові бюджети окремих років можна поділити на три основні групи: 1. бюджети перед входом СССР в другу світову війну; 2. бюджети часів другої світової війни і 3. бюджети повоєнних років 1946-1953.

Порівнюючи бюджети окремих періодів, приходимо до висновку, що СССР, посідаючи в 1948 р. бюджет 66,3 млрд. рублів, дорівнював тією сумою бюджетові з 1940 р., себто часові вже розпочатої другої світової війни. Починаючи від 1949 р., бюджетові видатки на військові цілі в СССР з кожним роком зростали, а в 1953 р., який можна назвати роком „совєтської мирної офензиви", його сума виносить аж 110,2 млрд. рублів. На підставі такого порівняння, приходимо до переконання, що СССР навіть не думає про замирення, сто-

(Продовження на стор. 5)

Використовування сили сонця

Науковці передбачають, що за кілька сторіч вичерпаються запаси вугілля, нафти й газу, як теж матеріялів, що з них можна видобувати атомову силу — і тоді людство буде змушене використовувати лише енергію сонця.

На з'їзді Американського Хемічного Товариства в Шікаґо, проф. Фаррінґтон Даніелс заохочував уже тепер братися до „загнуздання" сонячної сили. При цьому він заявляв, що атомова енергія „дуже незначна" в порівнянні з тією, що її можна видобувати з сонця. Він назвав „злочинним" використовувати органічне паливо на огрівання, замість зуживати його на необхідні хемічні цілі.

Одначе найважливіші спостереження виявлено на конференції біологічних науковців у Медісоні, в стейті Висконсин, що закінчилася при зачинених дверях 14 вересня. З комунікату, поданого до публічного відома, довідуємося, що впродовж 245 років людство мусить бути готове ужити один відсоток усіх діючих променів сонця, щоб тримати в русі машини цілого світу. Згідно з передбаченням Палмера Путнама, поданим до відома Комісії Атомової Енерґії, запаси вугілля, газу й нафти вичерпаються до 2023 року. Після цього можна буде впродовж лише 175 років користуватися ураном і торієм, що є джерелом атомової сили.

Передбачення Путнама засновані на висновку, що населення землі зростатиме з такою самою швидкістю як тепер і що запотребування матеріялів для витворювання тепла й рушійної сили зростатиме у відповідній пропорції.

П'ятдесят науковців, присутніх на конференції в Медісоні, прийняли погляд Путнама за правильний і погодилися з тим, що не можна марнувати часу, якщо йде про підготову до „загнуздання" сонячної сили. Вже тепер треба шукати на це фондів.

Д-р Чарлс Дж. Аббот, емеритований секретар Смітсонського Інституту, заявив, що він уже здавна огріває свій дім і варить страви сонячним теплом, а в Технологічному Інституті в Масачусетс переведено подібні досліди з фондів, записаних д-ром Годфрі Ловелом Кабот. Виявляється, що таке огрівання зовсім вистачальне, тільки витрати на нього завеликі. Для здобуття відповідної теплоти вживають угнутих дзеркал, або опуклих сочок. Це давня ідея, одначе дуже коштовна, як це виявилося на спробі Джана Еріксона, що витратив 100 тисяч долярів на побудову „фабрики" сонячної сили. Теоретично, для отримання з сонця сили одного коня, потрібно кватратовий лікоть площі дзеркала, одначе в практиці виявляється, що такої площі потрібно не менше як 4-10 квадратових ліктів. Значить, для здобуття сили тисячі коней треба б уставити дзеркала на площі 5-6 квадратових миль.

Щоб уникнути величезних витрат, придумано „плоскі збирачі" сонячного світла, які складаються з шиб, під якими находиться вода. Ця вода не може закипіти під впливом сонячного тепла, зате вона нагрівається до такого ступня, що поступово парує, а вже пара може двигати машини для продукування електричної сили.

На всякий випадок дотеперішні досліди виявили, що сонячна енерґія це енерґія майбутности і що людство не мусить жити в стані безнадійности, якщо йде про турботи за дальший проґрес.

ПІД ОСУД ПУБЛІЧНОЇ ОПІНІЇ

Чому розбились переговори між УКК і Американським Комітетом

(8)

VIII.

В тім часі, коли відбувалися кінцеві та плодотворні дискусії між місією Українського Конґресового Комітету та леґітимними провідниками української еміґрації — Американський Комітет видав публічну заяву, в якій, з уваги на лист від 4 жовтня 1952 року, що мав характер договору між Американським Комітетом та Українським Конґресовим Комітетом, виявив свідоме бажання навмисно причинитися до невдачі місії. В цій публічній заяві було сказано, що серед української еміґрації існують дві головні течії — одна, яка змагає до федерації з Російською державою, а друга — що змагає до національно-державної незалежности. Ця, зовсім безвідповідальна, заява цілковито протиставиться фактам, бо нема жадної (бона фіде) української еміґраційної організації, яка б погоджувалася з принципом російської держави на федеративних основах. Незаперечним фактом є, що, так звані, українські федералісти були створені, фінансовані і керовані Ісааком Дон-Левіним, що діяв сам від себе і від Евгена Лайонса, які обидва добре відомі, як адвокати російського імперіялізму. Оця, заздалегідь обміркована, акція збоку Американського Комітету, спричинила нагле припинення конференцій, що були скликані місією Українського Конґресового Комітету. Українська еміґрація та місія Українського Конґресового Комітету разом і спільно уважали цю акцію, як відкриту і навмисну образу для непохитно та невідкличною побудованої чести історичної боротьби українського народу за свою національно-державну незалежність. Цей нахабний вчинок не залишив жадного сумніву, що Американський Комітет є повністю в полоні російського імперіялізму. В таких нещасливих обставинах місія Українського Конґресового Комітету виїхала з Европи.

IX.

Після повороту місії до Америки зараз відбулася основна дискусія з Адміралом Стівенсом. Таким чином і в той спосіб місія льояльних громадян Америки, які залишаються завжди вірними своїм обов'язкам, старалася подати Голові повну інформацію про загрозливу внутрішню ситуацію в Американському Комітеті та його мюнхенськім відповіднику, що була викликана внаслідок наявних шовіністичних російських впливів. З уваги на те, взаємини між Конґресовим Комітетом та Американським Комітетом опинилися в поважній кризі.

X.

Останнім коронованим доказом, який підтримав первісні підозріння та недовір'я у відношенні до Амекиранського Комітету, був випадок, що його викликав Ісаак Дон-Левін своєю статтею, уміщеною дня 23 березня 1953 року в журналі „ЛАЙФ". Дон Левін, пишучи, як Директор Американського Комітету, підкреслив з докладністю всі догмати великоросійського імперіялізму, приріканочи йому свою відданість та запевняючи льояльну підтримку мітові „великого" Сталіна, який ставив претенсії, що він розв'язав національні проблеми в Совєтській Російській Імперії. Американський Комітет, тепер уже направду, не може надалі позбутися того прикрого факту, що він був і є цілком в полоні великого російського імперіялізму. Дон Левін подав дуже добре цей остаточний вирішальний доказ, який був необхідний для того, щоб поставити це загальне обвинувачення проти Американського Комітету.

Коли взяти під увагу опублікувану статтю Левіна і дійсний стан, представлений в цьому меморіялі, тоді мусимо поробити певні висновки.

Висновки:

Маючи завжди на увазі високий обов'язок бути непохитними і гідними у своїй льояльності до національних інтересів Америки, виявляючи добру волю та щире бажання, щоб Американський Комітет дотримувався американських традицій і принципів і, навівши незаперечні докази про контролюючі сили всередині Американського Комітету, які треба вважати загрозливими для безпеки Америки, — Український Конґресовий Комітет Америки предкладає нині на Вашу увагу наступні пропозиції:

1.) Американський Комітет має прийняти або відкинути остаточно і рішуче нижченаведені засади, що мають стати контрольною силою Американського Комітету й його мюнхенського відповідника у відношенні до українських та інших неросійських еміґраційних організацій.

а) Повне усвідомлення та визнання історичної боротьби українського та інших неросійських народів за свою національно-державну незалежність. (Для цього найкращий приклад у вільному світі подає повна солідарність виразників цієї боротьби, якими є політичні і культурні організації дійсно українських та інших неросійських груп).

б) Побудова і утримування діючого Центру, що буде складатися з репрезентантів леґітимних українських та інших неросійських груп. (Цей Центр разом із окремим та незалежним Центром російських груп з власною ініціятивою, оперативною спроможністю та значними успіхами можуть оформити протибольшевицьку єдність, що його бажає Американський Комітет та Український Конґресовий Комітет Америки).

2.) Склад Управи Американського Комітету має бути змінений, щоб до нього входили лише безсторонні американські громадяни, загальновідомі, як знавці питання російського большевизму і вільні від впливів російського імперіялізму. (Обидва п. п. Лайонс і Левін є помітно під цим впливом — вони надто дискредитували себе своїми вчинками і словами, щоб могли служити в Американському Комітеті або й надалі зв'язувати свої прізвища зі згаданим Комітетом).

3.) Ці умови мають бути формально прийняті або відкинені до 30 квітня 1953.

З метою конструктивної діяльности і завершення розпочатої справи, після прийняття вищезгаданих пропозицій, Український Конґресовий Комітет готовий приступити до негайних переговорів з Американським Комітетом, — а то найкраще з усіма членами його новоутвореної Управи.

Якщо ця справа не буде задовільно розв'язана до 30 квітня 1953 року включно, то для Українського Конґресового Комітету Америки не залишиться іншої дороги, як опублікувати цілий рекорд і подати цю справу до відома американського народу.

Якщо б Український Конґресовий Комітет Америки не поступив так, то це було б помилкою з його боку, як представника льояльних американців, що мають дбати про безпеку Америки в її загальній боротьбі проти імперіялізму та агресії російського комунізму.

Український Конґресовий Комітет Америки

Література Мистецтво Розвага

Улас Самчук

ПЕСИМІЗМ І ДІЙСНІСТЬ

З численних фронтів, що їх мусить вдержувати наша суспільність по цей бік залізної заслони, у своїй гігантській боротьбі за долю й майбутність свого незломного народу, є один, дуже великого значення, що його досить часто переочує і недоцінює наша сучасна національна стратегія. Це фронт нашого письменства, нашої літератури.

Наша нація не відійшла в небуття. Жертви крови і духа численних борців цього фронту — велетенські. Його боротьба за буття, за продовження лінії — непроминальні... І саме тепер цей фронт, по цей бік вільного світу, творить дуже поважну, і часто загрозливу, проблему, над якою слід частіше і поважніше зупинити нашу увагу.

Проблема нашої літератури і, як казав свого часу Ю. Липа, „бій за неї", старої дати. Не будемо тут займатися нею в цілості, хоча це треба було б конечно зробити, щоб цю справу виснити до кінця. Зазначимо лише, що від певного часу ця проблема набрала виняткової гостроти, і почала поважно турбувати людей, що несуть за неї відповідальність.

Гострота її полягає ось у чому: певна кількість мистців нашого слова за кордонами батьківщини не може себе належно виявити. Немає видавництв, бракує споживача книги, постає загроза занику цієї ділянки нашої культури. І ще ось у чому: між самими мистцями виникла і створилася своєрідна задушлива атмосфера, що нетворчо впливає на розвиток і буття цієї справи.

Те і те створює стан акутної безнадії. Ніколи ще не чули ми стільки натяків на самовбивство, на втечу від роботи, „від своїх", як за останні п'ять років. А жалів, а скарг, а заздрощів, а ненависти, — не перелічиш.

Причини цього явища різні і не час їх тут виявляти, але головніші між ними — це моральні, психологічні причини. Ще в Европі, зараз по війні, коли то почали творитися перші спроби підраховання і наладнання наших творчих сил, знайшлися одиниці, що почали сіяти дефетизм. Цілими місяцями читали ми скиглення на тему „банкротства літератури", знайшлися такі, що з останніх сил намагалися спасати певні нічим не загрожені, ідеологічні середовища від руїни, руйнуючи їх тим самим остаточно. Почалися завзятющі герці за слова, за пів слова, навіть за коми. Люди, що вели боротьбу між собою, за всяку ціну намагались втягнути в ту боротьбу і літературу. Погоня партій за письменниками набрала тоді комічного виразу і горе тим, що не піддалися на спокусливе їх „членство". Таких виклинали, деградували, нищили і ставили за рямці націоналістичної спільноти.

Розуміється, нищили і деградували в уяві, бо для справжніх письменників витівки тих людей значили не більше, як кивання пальця в чоботі, але все це робило своє діло у певних колах нашого суспільства. І, без того невідрадна, дійсність нашого письменника набирала ще більшої невідрадности. Він почав іноді сам заломлюватись і зневірюватись. До того посипались наклепи, очорнювання, підозріння...

А в парі з цим і, можливо, як реакція на цю тотальну зневіру, між самими психічно розхитаними авторами почала ширитись пошесть, що її звуть „манія грандіоза". Почались дивовижні перегони в „геніяльність". Були більші, менші, сильніші, слабші, старші, молодші автори, І зустрічались, і творили творчі об'єднання, а то нагло ніби їх підмінено. Успіх колеги приймався за особисту образу. У журнальчиках запестріло від „спростувань" та „вияснень". Критика не стояла на висоті свого завдання!

А коли до цього додати традиційну пасивність нашого громадянства до справ рідного письменства, то могло створитись враження, що коло умовностей настільки замкнулося і набрало виразу такого зачарування, що вийти з нього, сливе, неможливо.

Усе це разом мусіло б викликати дійсно тривожну кризу, а в тому ледве чи можна б рахувати на якийбудь новий творчий вияв нашого письменника. Кому це, мовляв, потрібне, хто буде писати, видавати, продавати, читати? Знайшлося в міродайних чинників стільки „важливіших" справ, між література, що аж горе. Видавництва „не можуть", бо „не мають засобів". Виходить, що ми двісті років могли, завжди розуміти, що це таке література і щойно тепер, в Ню Йорку, ми все те забули і готові викинути до старого заліза. І було б воно все дійсно дуже печально і дуже неможливо, коли б воно дійсно так було. На щастя, воно ще так погано не є. І бути не може! Ми спробуємо це доказати живими фактами...

(Закінчення на стор. 4)

Степан Женецький

Володимир Демо-Кульчицький

Треба об'єктивно ствердити, що еміграційне підсоння не є благодійним для мистецтва новоприбулих. Мистці в кожній новій країні поселення мусять в першій мірі дбати за свій прожиток і своїх родин і щойно у свобідний від праці час віддаються мистецькій творчості. Праця на хліб насушний займає мистцям майже усі шість днів у тижні, так що на мистецьку творчість залишається їм тільки час після роботи, і в неділі, та свята. Відмовляючи собі відпочинку, відрікаючися від усяких розривок, яких так багато в Америці ,вони творять.

І знов треба сказати, що з усіх родів мистецтва, найважчі умовини розвитку на еміграції має образотворче мистецтво. Новоприбулим мистцям кисти приходиться важче тут творити під кожним оглядом: праця над викінченням якогось образу забирає багато часу, їм важче роздобути матеріяльне винагородження за свої праці, тобто важче їх продати, їм також трудніше звернути на себе увагу громадянства. Бо коли поетові, чи письменникові все ж таки легше продістатися на сторінку журналу, чи хочби часопису, і бодай таким чином зацікавити читацьку публіку своєю творчістю — то мистці краски не мають і такої можливости. Наші образотворчі мистці не мають на еміграції свойого журналу, з якого могли б запізнавати українське громадянство зі своїми творами та почути оцінку про свої мистецькі досягнення. Улашторгувати виставки своїх творів, це теж не легка та коштовна справа. І тільки рідко, раз на рік, або з якоїсь важливішої події у нас влаштовується збірну мистецьку виставку, на якій обмежені можливості, бо один мистець може виставити мінімальну кількість своїх образів.

Отже образотворчі мистці творять майже без ніяких виглядів на матеріяльні заробітки, чи хоч би тільки признання від свойого громадянства. Вони творять тільки з великої любови до мистецтва.

І тільки часами, припадково, довідується український загал, що той, або інший відомий мистець творить. Натомість про молодших мистців, нераз і талановитих, але таких, що ще не мали ні нагоди, ні можливости, вийти зі своїми працями перед людей — знаємо дуже мало. А тим часом таких молодих мистців є багато і вони творять.

Один із таких молодших наших образотворчих мистців, що, не зважаючи на неприятливі обставини, напоплегливо працює над собою, творить і добивається щораз кращих мистецьких успіхів — це **Володимир Демо-Кульчицький**. Це мистець вже з іменем, але серед... американських мистецьких кіл. Він є членом Американського Мистецького Об'єднання у Вестчестері і на виставці того об'єднання, яка відбулася в 1951 і 1952 рр., брав участь. В 1951 і 1952 рр. наш мистець брав участь на Шкільній Мистецькій Виставці в Йонкерс, Н. Й., яка відбулася в Гудсон Мюзеюм, та в якій брали участь, крім учнів мистецьких шкіл, теж мистціаматори й професіоналісти. Наш мистець виставляв на них по 5 образів. В 1952 р., на мистецькій виставці, яка відбулася в Українському Літературно-Мистецькому Клюбі в Ню Йорку, Демо-Кульчицький виставив один образ.

Оглянувши мистецький дорібок маляра, що розвішений, як це звичайно буває серед наших мистців на еміграції, в мешканевих кімнатах, отже на стінах вітальні, спальні й кухні — треба сказати, що маємо до діла з мистцем дозрілим і наскрізь оригінальним. У л ю б л е н о ю спеціяльністю мистця, це абстрактне мистецтво, хоч не чужі йому й реалізм, кубізм, візантійський та інший стилі. Про це свідчать розвішені образи, серед яких найбільше абстрактного значення.

У своїх працях артист звертає головну увагу на кольорові ефекти, вивчення заглибини, відмічення випуклин та заповнення полотна. Тематика у цього мистця багата й різнородна. Звертають на себе увагу кілька образів оригінальною тематикою, а між ними, чи не найцікавіше продуманий, це „Поезія ідеальної любови", в якому зображена жінка, що з багатьох ідеалів, представлених у формі квітів, які горять якимись червоними, пекельної краски вогнями — вибирає любов і високо підносить її над головою.

Цікавий теж твір „20-те століття". Це ракета, вистрілена із землі, яка досягає позаповітряних висот, при чому направду оригінальне кольорове розв'язання густоти повітря у різних висотах і сферах.

Артист береться навіть за такі теми, як психологія і соціологія. Перший мотив, це реакція лиць двох жінок, спокійної й гістерички, на саму подію, а другий, що його мистець назвав „Боротьба за існування", — це сплетення у смертельному змагу багатьох людських рук, зображених у формі п'ятираменної зірки.

Серед красвидів, яких теж кілька показує нам мистець, бачимо малу картинку (яка шкода, що така маленька!) з нашої рідної Лемківщини. Цей рідний красвид показує мистець на самому кінці, якби в нагороду за ті зорові тортури, які має невишколений в багатьох мистецьких... ізмах, глядач. Ця лемківська картинка тимбільше радує, коли ви знаєте той красвид, були в тих ялицево - букових лісах, і ходили по тих горах... Цей красвид із села Стежниці й околиці...

Ще варто згадати, що Демо - Кульчицький почав працювати над новою формою скульптури, у якій свої творчі думки висловлює не глиною, чи гіпсом, а гнутими штабками заліза. Цими штабами він накреслює потрібні йому лінії й форми. Та над цією формою мистецтва він щойно експериментує і має тільки одну працю — „Сильветка 20-го століття".

Треба сказати, що Демо-Кульчицький мистець під кожним оглядом цікавий і заслуговує на те, щоб ним ближче поцікавилися наші мистецькі круги.

Новий успіх українського співака

Петро Черняк

Широко відомий, як українському так і англійському громадянству в Канаді, наш оперовий співак Петро Черняк, що в 1952 році на Українсько - Канадійському Музичному Фестивалі здобув перше місце серед професійних співаків, цього року на Всеканадійській Виставці під час музичного конкурсу зайняв перше місце серед теноpів - співаків. Ця перемога була відмічена в торонтському щоденнику „Telegram" з поміщенням фотознимки, 8 вересня 1953 р.

Добре було б, щоб більше наших співаків йшли на подібні мистецькі змагання та несли добре ім'я українському народові.

Інж. Вол. Лихитченко

ІНАВҐУРАЦІЙНИЙ ВЕЧІР СПІЛКИ УНЛІМ В БУЕНОС АЙРЕСІ

Інавґураційний вечір нового Правління Спілки відбувся в приміщенні ОО. Василіян.

Приявні на вечорі мали змогу прослухати короткий есей В. Ласовського про мистецтво „Між учора й завтра", нотатку Ю. Тиса „Чому цінимо Стефаника", ілюстровану читанням творів цього письменника мистцем живого слова п. Анною Середяк. Усе це не томило слухачів, бо переплітaлося музикою відомого вже в Арґентині тріо: пп. Марії й Віктора Цуканових (п'яніно й чельо) та п. Сталовіра (скрипка).

Наприкінці Ю. Тис заповів, що Спілка урухомить внедовзі ляльковий театр, та дасть змогу нашій талановитій молоді вишколюватися й виступати на імпрезах Спілки. Першою того роду імпрезою заповіджено виступ п. Марійки Балук, далі п. Миколи Голодика, а згодом виступатимуть молоді літератори, рецитатори та ін.

Намічається н а в'я з а н н я контакту з чужинецькими науковцями й мистцями та організація архіву української колонії в Арґентині.

ВИСТАВКА УКРАЇНСЬКОГО МИСТЦЯ В ЙОНКЕРС, Н. Й.

Маляр Григорій Бобрецький, новоприбулий українець із Придніпрянщини, влаштував у Йонкерсі, де він тепер проживає, виставку своїх праць. У гарному приміщенні Превор Мюзеум, при Ворбортон Аве. в кількох простірних, ясних залях, він виставив кілька десятків своїх творів, — в олії, пастелі та шкіци вуглем і олівцем.

З виставлених образів можна судити, що Григорій Бобрецький, це маляр-реаліст з нахилом до абстрактного модернізму.

Виставка тішиться великим успіхом серед мешканців Йонкерсу й околиці.

С. Ж.

Ірина Ш. Шуварська

ТВОРЧІ РУКИ

Василеві Барці,
з нагоди видання „Раю"

Пройняті духом руки... Неба сила
і райське світло промінює з них.
До величі підносяться вони,
що їх складатись в молитвах навчила.

Душа Творця, в тих пальцях, з далини
знайшла свій вираз; дивно об'явилась,
і з людським серцем чиста одружилась.
В пошані розум голову склонив.

І твір могутній постає з атомів,
благословенним зрушених мистцем,
від дотику святого оживає.

Вам, життєносці, слава! Із полонів
звільняєте високу радість. З днем
довершення вас світ ще привітає!

В. Січинський

ВАСИЛЬ БАРСЬКИЙ

Поміж визначними українськими мистцями першої половини XVIII стол., не можна проминути імени Василя Барського, славнозвісного мандрівника по Европі, Малій Азії і Африці, також доброго маляра, гравера і знаменитого дослідника архітектури. Була це незвичайна індивідуальність, наділена сильною волею і незломним духом, прагненням до всестороннього знання і досліду. Гострий і проникливий розум цієї людини з ідеалістичним наставленням до сприймання зовнішнього світу, незвичайна спостережливість і дар аналізи та пізнання, роблять записки і рисунки цього мандрівника незвичайно цінним, що актуальні й тепер. Вони свідчать не тільки про високий інтелектуальний рівень самого автора, але також про високий стан української культури, науки і освіти України XVII-XVIII століть.

Наш мандрівник походив зі старого українського роду. Дід його мешкав у місті Барі на Поділлі і 1648 р. переселився до Києва, де його син Григорій став міщанином, купцем. Василь Барський народився в першій половині 1701-го року і початкову освіту здобув від свого батька. Далі вчився в Київській Академії, доби Теофана Прокоповича, впродовж 8 років, досягнувши найвищої кляси філософії. Біограф нашого мистця, Асночевський, подає, що В. Барський в академії виявляв незвичайні знання в „природознавстві, географії, історії, етнографії, статистиці, архітектурі, геології, комерції, малярстві, музиці, християнській догматиці, історії церкви, археології і еклезіястиці".

Непосидюща й рухлива вдача Василя, його прагнення до пізнання світу і творчого генія людини, вже в юнацьких роках не давала йому спокою і снувала мрії про мандрівку по світі. Змовившись зі своїм товаришем із школи Юстином Линицьким, вдень св. Іллі 1723 р., юнак Василь покинув батьківський дім з наміром докінчувати свою освіту у Львові. В листі з Почаєва Василь писав до своїх батьків: „Тутеж і звіщаю, же йду до Львова, а певне не ізвіщаю, де буду. Бог віcть, може і ще далій пойду". Київські „спудеї" по короткому допиті (іспиті) були прийняті до кляси риторики Єзуїтської Академії у Львові, але через запідозрення їх в „схизматизмі" та інші причини, київські юнаки, разом з українським священиком Степаном Протинським, покинули Львів 25 червня 1724 р. і вирушили до Риму. Перед тим, не забули ще відвідати два більші культурні манастирські центри — Жовкву і Крехівський манастир. Переходячи далі через Галичину, як записує Василь Барський, скрізь поміж українцями мали приязне прийняття. Але вже на Угорщині, чи то фактично на Словаччині в Кошицях, мусіли жебрати „і не без сраму бисть нам сіє нове художество". В Німеччині населення ставилося до мандрівників вороже і не раз доводилося їм спати під відкритим небом. До Відня „східняків" не хтіли впускати і лише перфектна латинська мова Василя, якою він заговорив до припадково присутніх віденських студентів, дала можливість нашим мандрівникам вступити через віденські брами. Далі дорога вела через Венецію, Падую, Феррару, Большю до Барі, щоб там поклонитися мощам св. Миколи. Треба при тім згадати, що місто Бар на Поділлі, звідки походили предки Василя, дістав свою назву у XVI стол. від назви італійського міста Барі (тепер велика військова база фльоти).

Мандрівка з Барі до Риму була знесилююча, під Римом Линицький покинув Василя, а до того ще наш мистець захворів на пропасницю. Через Неаполь В. Барський прибув до Риму 29 серпня 1724 року. Цілу дорогу наш мандрівник, не проминув жадної нагоди, щоб оглянути визначніші пам'ятки архітектури та інші пам'ятки старовини і мистецтва. Так само і в Римі, де пробував 20 днів, оглядав і студіював церкву св. Петра та інші пам'ятки архітектури. По поворотній дорозі з Риму, зазимував у Венеції 1725 р., вивчаючи місто та його будови, вчився у грецькій школі. Брати грецької церкви полюбили „розумного мандрівника" і називали його „Премудрим Соломоном". У Венеції на площі св. Марка, Василь пізнав свого земляка Рувима Гурського.

(Продовження на стор. 4)

Лев Т. Орлигора

ГОЛОДНІ

(Новеля з циклу „1933 рік")

— Маріє, поховаєш у садку. Під старою вишнею. Або... не трудись. Укинеш у висохлий колодязь. І... ще щось хотів сказати, забув... Не можу думок зібрати. Чую, стає серце, терпне. І на могилі волошки посієш. Шматок хліба під хрестом покладете. На тому світі, щоб не страждав з голоду. (Остап терпеливо, перекосив боляче пухлі вуста). Хоч би окрасць... Маріє, чи є вже листки на деревах? Хай тобі Бог допоможе котрусь дитину врятувати. Всіх тяжко. Ох, тяжко... (Поворушив рукою). Прощайте... Коля, Галинко, Лукашик. Проща-а-а...

Марія, як підкошена, на коліна впала. Притулила чоловікову руку до своїх пересохлих уст:

— До побачення, Остапе... Ти був добрий для мене.

І більше нічого не сказала. Обхопила голову мертвого. Прощально, якось тупо дивилась на шкляні його очі. Грудьми схлипувала. Над ним чайкою припадала. Галинка пальчик на вуста, розгублено:

— Татусь вже не живий?.. Матусе, його забрав Бог, еге? Тато житиме на небі?

Марія хвартушину до очей. Вийшла з хати. В коморі взяла лопату. В розпачі схилилась на держак. І дала сльозам волю:

— Що ж... Що ж я без тебе робитиму? На кого ж ти мене покинув? Хто ж приголубить сиріт?

... На м'якому чорноземі під вишнею, де колись любила з Остапом у холодку сидіти, витирала піт з чола. Копала яму. Без домовини... Ніби злодій, взяла під руки мертвого чоловіка: ноги тягнулись по долівці. Виволікла з хати. На порозі похитнулась, впала... Сиділа, нервово хапала в груди повітря — тяжко дихала...

Ховала, слізми землю поливаючи... Бодай би нікому цього не діждати!

— Лукашику, а ти що робиш? — до хати повертаючись з лопатою, запитала мати. Семирічний синок пальцями вигрібав кукурудзу з землі... Тиждень тому, як посіяли.

Мати виломила прутик. Хоч зовсім не мала сил, безжалісно намагалась бити Лукашика:

— Ти вже мабуть не одну зернину з'їв?! В роті скільки сховав, признавайся! Покажи, покажи!.. (Лукашик розкрив рота). Боже, аж дві кукурудзини. Добре, що спіймала. А я думаю, чого так рідко посходила?

Лукашик — очі в землю: винуватий, бачите. Мовчить. Потім:

— Хоч ти й мама, а бачу... Бачу, хочеш і мене, як тата... закопати під вишнею. Я ж не винний, не винний, що їсти хочеться... Б'єшся! Бий, бий, терпітиму... Виросту, буду всі зернята із землі вигрібати. Буду, і тоді ти боятимешся мене бити, от що!

В Лукашика лице набрякле. Жовте, як віск. Передчасно лице в Лукашика постаріло. На шиї волосся наїжачилось. Аж страшно дивитися на дитину, що виглядає, як дідусь. Очі розумні, допитливі, вологі. Була й Марія пухла, але коли появився щавель, опух, слава Богу, зник. Вії в неї довгі, під ними очі — небесна синь.

Перед Паскою зайшов до вдовиної хати голова колгоспу товариш Волков. Сів на покутті, і:

— Я так сказать, незабобонний. А все ж, Паска є Паска. Чи не так, Маріє? Га? Треба б тобі щось виписати. Ні, зерна не можу. Дам: кілограм пшона і мисок дві картоплі.

Діти раділи, чуючи добрі слова доброго дядька. Найстарший Лукашик:

— Мамо, дядько добрий. Ми їстимемо з лушпинням картопельку. З пшона кулешу звариш. Звариш?

Лукашик з дитячою довірливістю дивився в очі дядька. Що сталося з дитиною; навіть мати не може пояснити. Лукашик рукою гладив руку дядькову. Потім нахилився, поцілував її: від дитини все можна сподіватися. Волков, ніби рідний батько, ніжно погладив дитячу голову. Усміхаючись:

— Ідіть, діти на подвір'я. На сонечко ідіть!

В словах дядька — теплота. Діти з веселим настроєм вийшли з хати.

Марія:

— Дякую, Іване, що не забули. Справді, це буде велика допомога. А чи комірник дасть, коли йому покажу вашу записку?

— Я, голова колгоспу, написав, значить, дасть. Бачу горе твоє. Мушу допомогти. Ти маєш обід в колгоспі. Гм, поправилась вже. Навіть щоки заокруглились. Залицятись можна.

Волков підійшов до Марії. Вдова поклала на стіл записку, розправивши кінчик: так розправляють грошолюби. Дужими руками він обняв її тонкий, як коноплина стан. Марія:

— Іване, що з вами? Залиште мене.

Ледь вирвалась з обіймів. Стоїть розхвильована. На блідих щоках спалахнули рум'янці. Волков:

— Ах, та-а-к... Навіть поцілувати не можна. Я, так сказать, з любови до сиріт, а ти! М-гу.

— Геть, негіднику! З „любо-о-ви до сиріт". Як вам несоромно? Маєте жінку, дочок. Гетьте, бо їй-Бо вашій Марині скажу, я така!

Марія перевела очі на макогін, що стояв у кочергах. Волков боком висунувся з хати. На прощання — погляд ненависти. Марія долонями закрила лице. Заплакала голосно, аж на вулиці діти почули. Гірко їй було, дуже гірко на серці. Сльози лилися, як у ту хвилину, коли в коморі лопату брала. Діти прийшли:

— Мамо, чого ж картопельки не несеш? Дядя добрий. Сказав, що він любить дітей. Он він пішов.

Коля перебив Лукашика:

— Під тином дядя вирвав листок щавлю, Галинці дав...

Марія перевела очі на стіл: Волков, виходячи, непомітно забрав записку.

Ввечорі ще сумніше стало в хаті. Місяць підив крізь поруділі шибки холодне, як чоло мерця, проміння. Над дітьми схилилась Марія. Задумана, не спиться... Перед світанком сполоскала дійничку. Крадучись, ішла по під коморами. Вона була така тонка, що без перешкод пролізла крізь діру, що була колись зроблена в стіні для собаки. В хліві спокійна корова ремиґала сіно. Трохи здивовано глянула на незнайому господиню, що чомусь боязко торкнулась пальцями до теплих дійок.

Оглядаючись, Марія поверталась до хати. Хвартушиною прикривала дійничку. Поставила молоко на лаву. Глянула на сплячі лиця дітей. І сама до себе всміхнулася. На дверях повісила колодку: пішла аж на тік по солому.

Біля хати Марія зустрілась з Волковим. Глянула на його сердите лице: випустила солому з рук. Він:

— Ти, Маріє, була в моєму хліву. Віддай, чуєш? Бо поламаю двері!

Мати підбігла до вікна; стукає у шибки, гукає:

— Лукашику, розбуди Колю! Пийте молочко. Там у дійничці. Скоріше, скоріше, діти мої! Бо дядько забрати хоче. Пий-же, Галинко!

Шибки посипались. Волков вирвав раму. Виніс з хати молоко. Відкинув від себе Марію. Швидко зник за хатою, розгортаючи густе галуззя бузини.

Марія в'ялими руками зняла колодку. Зайшла в хату. Сльози круглим горохом котились по Галинчиному лиці. Збирались на верхній губі: вона язиком підібрала сльозину, скривджено:

— Лукашик і Коля пили, а я... І не покуштувала.

Коля, створивши на лиці серйозний вираз:

— Мама казала, пийте, дітки, сьогодні Паска. Пи-й-те! Треба було пити так, як ми: пальчик у молоко, а потім пальчик в рот. А ти очі кулачком протирала. А бага-а-то молока було!

— Повна цеберка! — поважно сказав Лукашик. Марія до Галинки:

— Не плач, зараз ми всі підемо в долину. Щавлю нарвемо. Зеленого борщику зваримо. І я розповім казку про Паску.

— Що це таке Паска? — зацікавилася Галинка.

— Такий смачний хліб. Лежить він на столі. І дітки їдять, скільки їм хочеться.

— Оце і вся казка, мамо? А чи є люди, що живуть, як у казці? — знову Галинка.

Марія відповіла, що хліб існує тільки в казці. Тому треба їсти щавель і не думати про казкові розкоші.

Діти, щоб не думати, засинали...

— Мамо, чому так голосно співають пташки за вікном? — прокинулась Галинка.

— Спи, дитино, Бог з тобою, не жахайся! (Перехрестила). Співають вони, щоб не було сумно лежати нашому татові в садку.

Ніч.

Олена І. Василева

СТОРІНКА З МИНУЛОГО

(Світлій пам'яті мого чоловіка й друга Анатолія Павловича В. присвячую)

— Знову хтось стукає!

— Відчини, Галинко, я ж бо не маю часу. Ще не вбрався, а в десятій мушу бути в оперному театрі. Сьогодні ж читаю „Методи виховання актора". Ти ж знаєш, як я сам цією темою захоплююся...

— Я теж поспішаю... А втім нема чого відчиняти. Це ті, голодні, просять. На Клочковській їх більше, як десь... Це хтось із них стукає, а у нас тепер і шматка хліба в хаті нема. Вчора все підібрала, бо мамі на село пакунок надіслала. Вже кілька їй надіслала, а від неї ані слова. Важко на душі, лячно якось...

Стук повторився, тихий та наполегливий.

— У нас є шматочок хліба, треба відчинити. Я не все з'їв, що ти мені залишила, не хотілось якось.

— Толю, знову ти на хитрощі вдаєшся! Дивись, як схуд! Жахливий вигляд...

— Як я там не виглядаю, та не лізе мені той шматок, коли бачу отих усіх селян наших опухлих... Ідеш на роботу, а обабіч простягнуті руки тих, що з голоду вмирають... Це ж наша совість!

— Я часто тепер, Галинко, згадую нашу першу зустріч і думаю, що якби не твій голос та не той випадок, що бригада нашого драматичного інституту поїхала на село шукати свіжі голоси, то й тебе, певно, не минула б оця лиха доля. І так же ж трапилось, що якраз залунав твій спів, коли ми повз вашої хати проходили... Пригадую, як усіх голос твій причарував. Наш керівник промовив схвильовано: ось воно, невичерпне багатство нашого... А це, може, така ж талановита дівчина прийшла шукати порятунку до міста... і мусить загинути! О, кляті роки! Невже там, по тім боці, нічого про наше лихо не знають...

— Не хвилюйся, Толю, я відчиню! Якщо є хліб, я відчиню!

Побігла, відсунула засувку. На порозі стояла немолода вже жінка в селянському вбранні, з опухлим від голоду обличчям. Зім'яті хустки її, подерте вбрання, стоптане взуття, все це свідчило про безпритульність, про довгі мандри, важкий шлях, що його довелося пройти. Жінка зробила кілька кроків, непрохана ввійшла до хати, дивлячись то на чоловіка, то на його дружину, ніби очікуючи на щось. Вуста поворухнулися, немов хотіла щось сказати, та знову стиснула їх. Промовляли лише очі, великі сірі очі, сповнені невимовної туги, надлюдських страждань.

Галина дивилася на жінку. Щось було в ній таке, що притягало її увагу. Ніби вона когось нагадувала... А втім усі ці опухлі селянки якось одна на одну скидаються... Оцей вираз без вини й жалю замучених, на смерть приречених, він у всіх був однаковий. То був отой ступінь розпачу, що межує з байдужістю.

Дістала з шухляди шматок хліба й, наблизившись до жінки, промовила:

— Ось вам хліб... на жаль більше в нас нема. Не пропоную вам чаю, бо ми не маємо вже часу, мусимо до праці йти та нашу хату замкнути. Вибачте. Хтось ще подасть вам, пригостить...

Тримаючи хліб, що його покладено їй у руки, жінка не поворухнулася, стояла мовчки, як укопана, тільки запалені, порепані вуста знову розкрилися, мов щось промовити хотіла. Дихала важко, щось їй груди стискувало, несила була свій біль вилити. А очі, як уп'яла у молоду, струнку жінку, то й відірвати вже не могла.

Галина н е т ерпеливилася. Впустила, дала все, що мала сьогодні, і ось сталася така затримка. Жінка стоїть, немов не збирається йти, мовчить, розгублено дивиться на неї, щось має на думці... Не може ж вона виштовхати її, оцю нещасну, від голоду опухлу... Ось так і відчини двері! А тепер вони обоє спізняться на роботу. Ця бідна жінка певно вже в такому стані, що важко їй щось дати наздогад... Голод вже запоморочив розсуд, вона ніби вже не належить до цього світу. Що зробиш? Взяти за руку та вивести з хати? Ні, вона не може, вона навіть не насмілюється сказати їй голосно, щоб вона пішла з хати. Це ж стара жінка... вона, певно, одного віку з її матір'ю.

Глянула на Анатолія, мов шукаючи поради в нього, і зрозуміла, що він украй зворушений, розгублений, не думає вже про методи виховання актора, а про страшну кару, що насунулася на непокірливе владі українське селянство. І коли він був у такому стані, її охоплювала тривога за нього, бо тоді він не міг володіти собою, забував про оточення, і з його уст злітали слова, що могли загубити його. Становище і так було непевне відтоді, як НКВД замордувало його батька...

Тривога за чоловіка продиктувала їй рішучість. Так! Вона обережненько спровадить цю жінку до дверей. Потім піде разом з Анатолієм до театру, дорогою намагатиметься відхилити в якийсь інший бік його думки, щоб він міг заспокоїтися, доки дійде до Римарської вулиці. Вдача в нього лагідна, він любить свою Галинку, і легко підпадає її впливам. Вона, непомітно для нього, протиставить жорстокій дійсності свою турботу, ніжність, зогріє його... Так уже бувало...

Повернулася до селянки, а та:

— Та я... та ж я...

І раптом рясні сльози покотилися у старої з очей.

— Мамо! Зойком страшної розпуки пролунало по хаті. До ніг кинулася, обгортаючи їх, цілуючи, гіркими слізьми обмиваючи край подертого селянського вбрання...

ПЕСИМІЗМ І ДІЙСНІСТЬ

(Закінчення зі стор. 3)

Кризи і труднощі нашого письменства існували, від коли воно з'явилося на цей Божий світ. Письменство нації, що її засуджено на небуття, що поневолена чужою, безоглядно жорстокою, зверхністю, не може ніяк тішитись якимись умовинами, бо саме письменство і є першою передумовою існування нації. Вбити, або деградувати на степень підрядности якесь письменство, це значить вбити саму націю. Історія народу і історія письменства можуть і мусять іти впарі, як мусять іти впарі діяння і мислення. Ані діяння без мислення, ані мислення без діяння — існувати не можуть.

Проти українського письменства стояли закони, тюрми, багнети, Сибір, куля в потилицю. І проти нього стояла, і ще стоїть, як грізне мементо, стіна свого власного незрозуміння. І все таки, коли воно існує, коли знаходяться все нові й нові продовжувачі цієї справи, коли в його історії ми мали справжніх героїв і геніїв, це значить, що воно сила непроминального значення. Ми можемо сьогодні сказати, що силою нашого магічного слова постала з небуття наша нація. І сказав Бог: — Хай буде світ і став світ! — каже Біблія. „І слово є Богом" — каже Євангелія. „І на сторожі біля них поставлю слово" — каже Шевченко. Велике, всемогутнє, творче слово, це чудо, що ним нагороджено людину, гнане і переслідуване у нас — саме воно стало єдиним і незаперечним засобом поставання з небуття все нових і нових поколінь нації, що цілими століттями була позбавлена інших можливостей оборони.

І коли історія письменства тієї нації так всебічно розгортає свої, завжди наступальні, вимоги, то це значить, що творці і наснажувачі цієї історії — це люди гідні уваги. Але сьогочасна історія цього ж письменства дещо послабила свої наміри. Вона, між двома світовими війнами, не дивлячись на всі сили спротиву, посилила була свої намаги до тієї міри, що знов прийшлося ворогові вжити проти неї сили зброї. Ми розідерті і ми розкидані, але ми ніде і ніколи не здавали, і навіть не пробували здавати, своїх намірів і своїх основних позицій. І тому нема найменшої потреби представникам нашого письменства останніх десятиліть впадати в паніку. Наша сила далі при нас, вона морального порядку і виявляється в нашій незломній волі, наперекір усьому і всім, довести собі і світові, що право буття на цій планеті, як повноправних людей, залишається за нами і ми ніколи його не зречемось. І байдуже, чи Сосюрі „дозволять" бути патріотом, чи не дозволять, байдуже, чи ворожі агенти будуть сіяти між нами безладдя... І байдуже, чи пан Левін зі своєю міжнародною „опінією визнає" нас, чи „не визнає", як також байдуже, чи фонд Форда зволить нам дати свої доляри, чи не зволить. Від літописця Нестора і до Котляревського, від Котляревського і до цього американського вигнання, ми були, ми є і ми будемо. Маємо свої, наші конкретні і життьові вимоги, і їм ми підпорядковуємось і їм служимо... І це є для нас єдиний закон, і ніщо інше.

Чи маємо ми тепер моральну силу витримати це історичне наснаження? Коли Шевченко міг мати його в солдатських казармах, у пісках за Аралом, то було б глупо дискутувати на цю тему в Ню Йорку. Те, що наші люди не можуть позбутися своєї заляканости і бояться піти нам назустріч — це ніяка причина нашогов упадку. Поможім їм. В минулому це було багато разів грізніше явище. Нашим обов'язком не нарікати на них, а розкрити очі тим, що їх мають і не бачать. Наше взаїмне недовір'я повинно перейти в царину поганої леґенди, бо почуття меншевартости не було, і не є, расовою прикметою нашої людини, а воно лише прицепилось їй в часи найбільшого затемнення нашої трагічної історії і ми повинні чим швидше його позбутися.

Чи можемо тепер вилізти з нашого еміґрантського маразму, щи ми тйого самі собі створили? Можемо й мусимо! Не слухати банкротерів і людей, що сіють паніку! Не даватись на підшепти, звідки б вони не походили. Залишити ідеологічні сварки, що ведуться в площині особистих образ, нібито ідеології створені лише на те, щоб із-за них ми не мали між собою ладу. Мусять бути і ідеології, і дискусії з їх приводу, і творча критика, і особисті переконання, але ж це остання глупота, — коли ці елементи однієї цілости стають засобами розпорошення творчих сил. Люди, що не потраплять піднятися вище особистих образ з приводу кожної їм незвичної думки, не мають права зватися людьми проводу. Їх місце на базарах, а не в рядах діючих суспільних комплексів, де вимагається сили волі і сили характеру, які організують хаос і гамують вибухи темної частини нашої природи.

А наша матеріяльна нужда походить з нужди моральної. Зумієсмо усунути другу, усунемо першу. Матеріяльні засоби є ,але ми їх не здобудемо для наших потреб, коли не зумієсмо ділом доказати, що вони конечні. Мусимо бути організованими, мусимо, де треба, натискати. Маємо у своїх рядах людей великої творчої сили, більшої, ніж їм самим здається. Маємо за останні роки написані твори великого значення під кожним оглядом. І в поезії, і в прозі, і в критиці, і публіцистиці, і в інших ділянках нашого письменства. Маємо, нарешті, запілля. Маємо читачів, приятелів, людей доброї волі і людей високої інтеліґенції. Не будемо тут вимагати високих чисел, бо ми тільки еміґрація, будемо мобілізувати і організувати те, що маємо і на цьому реальному ґрунті базувати свою роботу. І повірте, що зробимо діло і виправдаємо себе, і історія не омине мовчанкою нашої присутности на цій плянеті. І тоді закінчаються наші болі, перестануть зойки невдоволення, зникнуть дезертири, не буде між нами тих, що бояться і тих, що не можуть.

IV. Літературно - Мистецький Ярмарок у Ню Йорку

Літературно - Мистецький Клюб у Ню Йорку запозичив тому два роки назву для своїх літературно - мистецьких імпрез, улаштовуваних поза власною домівкою в одній із великих заль Ню Йорку, від славного журналу, що вийшов 12 числами у Харкові. Ця назва „Л.-М. Ярмарків" стала вже в Ню Йорку своєрідною культурницькою традицією, що її далі піддержує Л.-М. Клюб, спираючись на досвіді вже трьох таких попередніх вечорів. З кожним вечором являлось більше публіки. Останній Л.-М. Ярмарок майже виповнив велику залю, призначену на 1,200 глядачів. Це був найкращий доказ, що ідея була добра і що її виконування — з більшими чи меншими недоліками — все ж назагал добре. Воно полягає у тому, щоб дати калейдоскоп коротких і різнородних показів із ділянки загальної культури, літератури й музичного, співочого та театрального мистецтва. Перед авдиторією пересувається ряд виконавців: прелеґент на якусь окреслену культурницьку тему, письменник, що читає своє оповідання чи вірші, співак чи співачка із сольоспівом чи дуетами, музичне сольо, рецитація, театральний скеч, — це ніби мішанина, проте вона творить гармонійну цілість, що складається на вечір розваги на поважному мистецькому рівені. Трудність складення такої програми багато більша від проблеми, що стоїть перед організаторами будьякого концерту - академії.

ОКСАНА СОВ'ЯК

прибула в 1949 р. до ЗДА з батьками, що походять з Дрогобиччини, тепер ще учениця гімназії, водночас стипендистка Academy of Vocal Arts

IV Літературно - Мистецький Ярмарок, який відбудеться в неділю 11-го жовтня в гарній залі Фешен Інституту при 24 вулиці (між 7 і 8 Еве.), матиме трохи той сам, трохи змінений характер. Стрінувшись із замітами, щоб не було надто багато читального матеріялу, бо це публіку томить, без уваги на зміст читаного, Управа ЛМКлюбу запросила цим разом двох першорядних прелеґентів - промовців, що говоритимуть з пам'яті коротенько на дві конкретні і зовсім інші теми: голова Американського Відділу Наукового Товариства ім. Шевченка д-р Роман Смаль-Стоцький і керівник чужомовного Відділу „Загальної Ради", ред. Ярослав Чиж, — обидва дадуть блиски думок у легкій, дотепній формі. Більше відомий, як громадський діяч, аніж як письменник, проте автор вже двох талановитих збірок оповідань, Зосим Дончук, відчитає одно коротеньке оповідання, в реалістичному дусі, вірний образок із підсовєтського життя. Остап Тарнавський у питомій йому поетичній формі розкаже про свою зустріч з підсовєтськими тписьменниками в Літературному Клюбі у Львові під час першої окупації большевиками. Вся ця „мовна" частина передбачена на не довше одної години — другу ж годину заповнять мистецькі продукції з музики і співу.

І тут Л.-М. Клюб виступить з цікавою новиною, яка повинна звернути увагу особливо наших музичних критиків: представляються три молоденькі мистці, чи може — скромніше — кандидати на мистців, з яких ніодин не є ще повнолітній та кожний є повним стипендіятом американських високих шкіл, які признали їх небуденний талант. Молоденька Оксана Сов'як — рідкий взагалі голос — контр-альт (низький мецецо - сопран), новоприбула іміґрантка з Західньої України, — Володимир Банах — тут народжений молодий студент, прегарний ліричний баритон, і наймолодший із них — 10-річний, теж тут народжений, Роман Рудницький — піяніст, що з нагоди свого першого виступу в своєму „родинному" містечку у стейті Ню Джерзі дістав листа з привітом від губернатора Дріскола та почесний титул „заступника шерифа". Український Літературно - Мистецький Клюб виступає тут в ролі протектора й промотора молодих талантів: кожний із отих виконавців має перед собою можливості великої мистецької кар'єри в Америці. Закінчить програму скеч пера Миколи Понеділка у постанові Олімпії Добровольської: як 2 українці попали на американський розподільний пункт харчевих пачок у Берліні! Конферансьєрку вестиме знову Іван Кедрин-Рудницький.

З Листів до Редакції

Високоцановний Пане Редакторе!

В додатку до „Свободи" за 31 липня опубліковано статтю д-ра Дмитра Бучинського з Мадриду з нагоди сорокліття з дня смерти Лесі Українки, де між іншим надруковано: „Так відреклася вона своїх сліз, болю і навіть гурту, що його так захвалював дядько М. Драгоманів, а пішла самітна тим шляхом, що вказав нашому народові ще Шевченко: „борітеся — поборете". Хоч останні слова Шевченко казав не українському народові, а конкретно кавказцям, проте не можу не реаґувати на вислів самого д-ра Бучинського, що Леся „відреклася навіть гурту, що його так захвалював дядько М Драгоманів". Свобода вислову, розуміється, великий здобуток вільної людини, але треба також і міру мати. Ніколи ніде і жадним способом Леся Українка, моя учителька і сестра, не відрікалася того гурту і його ідей, які поділяв її дядько М. Драгоманів.

Досить вже тих перекручень духової постаті, які роблять тоталітаристи по той бік залізної заслони. Леся не потребує того самого ще у більшому світі, тим більше, що американський доктор визнав М. Драгоманова „европейською совістю". Невже Леся і цієї совісти відреклася?

З правдивою пошаною
Світозор Драгоманів

Юрій Буряківець

МАРУСЯ

Із пам'яті стираються роки,
І часу нитку мозком не вловити.
Мовчать лимани і солончаки,
Вже квітами розсипалась весна,
На вулицях гуляють босі діти.
А ти лагодиш невід край вікна,
На стрісі моститься у нас лелека.
Блукаєш мріями в краях далеких,
Ти віриш, що іще до рідних хат
Я повернуся з дальньої дороги.
Багато маючи чого сказать,
Від щастя не скажу тобі нічого.

53 р.

НОВІ КНИЖКИ

„КОЖНИЙ ПОВИНЕН ЗНАТИ"

Так називається книжка, що про неї вже згадувалося на сторінках „Свободи" та писалося на сторінках українських газет „Народної Волі" й „Америки". Можна б, скаже читач, про неї вже більше й не згадувати. Правда, можна б не згадувати, коли б не те, що її кольпортер розсилає надруковані „голоси читачів", які „зі захопленням" вітають „появу досі небувалої у нас книжки" та радять кольпортерові цю книжку „видати іншими мовами". Між цими „голосами" наводить кольпортер і деякі поважні особи, тому треба б про його книжку дещо більше написати, щоб остерегти читачів, а, може, також і декого з авторів листів до кольпортера.

У чому ж шкідливість книжки „Кожний повинен знати", — спитають ті, що її ще не читали, або ті, що читали. Автор, скажуть вони, як ніхто перед тим, розкриває джерело зла, якого дотепер ми не знали й якого ще не знає світ.

Увесь зміст книжки поперетиканий цитатами зі Святого Письма й патріотичною бомбастикою. Автор хоче довести, що „большевизм є ніщо інше, як тільки жидівство" (стор. 131), що „влада большевиків, це влада жидів" (стор. 105), що жиди мають плян опанувати ввесь світ і що цей плян „здійснюється на наших очах". Щоб до того не дійшло, то автор радить розпочати війну з жидами та „примусити світове жидівство сказати своє останнє слово: з ким воно надалі буде йти" (стор. 220).

Коротко можна сказати, що зміст книжки — це не тільки протижидівська пропаґанда, але й замаскована оборона російського імперіялізму. Ніде в книжці читач не знайде, щоб автор писав, що большевизм ще продукт російського духа, навпаки, автор всюди проводить думку, що большевизм це не частина російського політичного руху, але що це жидівська організація і влада. Росіяни, каже автор це жертва жидівства-большевизму. Автор дослівно про це пише: „В першу чергу треба відмітити той факт, що москалі є лише сумлінними виконавцями і гарматним м'ясом у руках жидів. При цьому москалі впадають в манію, що коли провадиться загарбницька робота, то це для них, бо вони того конче бажають" (стор. 94).

Так хитро автор відвертає увагу читачів від російського імперіялізму та скеровує на „імперіялізм жидів, уживаючи до того расизму. У зв'язку з тим варто розглянути питання расизму. Цю теорію розвинули два французи, князь Ж. А. Гобіно і Важ де Ляпуж. Гобіно у творі „Нерівність людських рас" доказував перевагу білої раси над чорною й жовтою та в основу клав германів. Германи, на його думку, найчистіші арійці і їм належиться провід у цілому світі. Такої самої думки є і Ляпуж. Він у творі „Арієць і його суспільна роля" перевів поділ арійців на три групи: германів, „альпейських людей і середземноморських та виказував, що під духовим оглядом найкраща група германів. Теорію духової вищости раси арійців — герман розвинув зять композитора Вагнера, Г. Ст. Чемберлен у творі „Основи XIX століття". Він доказував різними вишуканими фактами, що германці були носіями культури не тільки в Европі, але й в старинні часи у Вавилонії, Єгипті, Асирії, а також в Ірані, Індії, Китаї, Японії, а навіть і в Америці. Ісус Христос, за його твердженням, був також германського походження і жиди його вбили тому, що він походив з іншої раси.

Теорію т. зв. кращої крови раси створили Д. Вольтман та О. Амон, її продовжувачем став Г. Ґюнтер. Всі вони доказували, що здатність розвивати і творити нові культури лежить у крові. Найкращу кров мають арійці, кров інших рас нетворча. Ґюнтер, щоб зберегти расу від сумішки з неарійськими расами, радить знищити забобон про суспільну рівність, а до своєї раси застосувати т. зв. расову гігієну.

В дусі цих теорій і написав Сидір З а п о р о ж е ц ь свою книжку „Кожний повинен знати". Яка її ціль? Ми думаємо — подвійна. Перше, відвернути увагу українців від російського імперіялізму і повернути її на уроєний автором світовий жидівський імперіялізм. Друге, зробити українській провідній верстві, яка брала участь у будові своєї держави, закид, що вона не створила її тому, бо не боролася з жидами. Автор не каже ясно, що в майбутньому, українці, коли хотять мати свою державу, повинні в першу чергу боротися з жидами, але підсуває думки про ставлення росіян до жидів. Він дослівно пише: „Закінчуючи аналізуванням дій світового жидівства, хочеться хоч одним оком заглянути в душу їх „приятелів", більше того, їх „вірних друзів", себто в душу московської інтеліґенції старих царських часів та довідатись — чим же вона дише?

Іншими словами: „Бий жидов — спасай Россію!".

В. М. Верган

СМІХ — ЦЕ ЗДОРОВ'Я

Американець подорожував разом з англійцем. Англійці важко розуміють дотепи. На роздоріжжі побачили вони дороговкази. На одному з них був напис: „Шлях до Вестгорну!" Під цим написом був ще й другий: „Хто не вміє читати — нехай запитає в коваля, що навпроти". Американець засміявся, коли прочитав цей другий напис. Англієць не знав, чому засміявся американець, але не хотів його про це питати. Він цілий день думав про причину сміху американця, а ввечорі прибіг до нього і заявив:

— Я знаю, чому ти сміявся, там коло дороговказу. Там не написано, що має робити неграмотний, коли коваля не буде вдома!

Молоде подружжя прийшло до кіна з маленькою дитиною. Власник кіна їм заявив:

— Коли тільки ваша дитина заплаче, звертаю вам гроші і залишайте кіно!

Фільм їм не подобався. Тоді жінка промовила до чоловіка.

— Ну, що ж далі?

— Швидко щипай дитину і ходімо додому!

Учитель роздав дітям свідоцтва.

Чи хтось має якесь запитання?

— Так. Я не можу прочитати того, що ви написали мені внизу мого свідоцтва.

— Я там написав, щоб ти чітко писав.

Господиня нарікає перед фармеркою на злу якість молока.

— Нема трави, пані! Я часто бачу, як корови плачуть з цього приводу, — відповідає фармерка.

— Так, але ви повинні вважати, щоб їхні сльози не падали до вашої дійниці.

Хлопець вернувся додому з подіравленим плащем.

— Що ж ти робив, Івасю, що так подіравив плащ? — питається мати.

— Ми бавилися в крамницю, і я був швайцарським сиром.

ВАСИЛЬ БАРСЬКИЙ

(Продовження зі стор. 3.)

Химерна доля була і цього українського мандрівника. Р. Гурський був архимандритом Тихвинського манастиря коло Москви, також наставником і сповідником царевича Олексія, за доби Петра I. Коли царевич втік, до цісаря до Відня, то Петро I заарештував архимандрита і кинув його в тяжку в'язницю. Там Р. Гурського жахливим способом катували за те, що Гурський, мовляв, мусів, як сповідник, знати, про заміри царевича та донести все цареві!.. Як подають історичні джерела, Р. Гурському просто чудом вдалося звільнитися. Коли заспала варта, чернець в кайданах втік, з поміччю Божою зняв кайдани, вимандрував з Москви і дав обіт стати прочанином.

Отже, з тим своїм земляком, Василь Барський мандрував далі кораблем, був на острові Корфу та інших островах, маючи кінцеву мету — Єрусалим.

На острові Хіосі 19 серпня 1725 р. Р. Гурський нагло помер, при загадкових обставинах. Після того В. Барський зимою того року побував на Атоні, а з початком 1726 р. в Солуні, де прожив більше року. Тоді мав на думці повернутися на Україну, але це йому не вдалося, бо російські аґенти ставились до В. Барського з великим підозрінням.

1 вересня 1726 р. Барський рушив кораблем до Малої Азії, переживши страшні бурі на морі впродовж 25 днів. Идучи пішки до Єрусалиму, зажив неймовірних пригод, голод, спрагу, напади розбійників. Одначе ніщо не спинювало і не зневірювало мандрівника в його відважній дорозі. З незвичайною настирливістю і завзяттям стоїчно переборював усі перешкоди і труднощі. І що найбільш дивно, що ціле те завзяття, ця саможертва, виникла з якогось пристрастного бажання мистця „зріти й описати ізрядния зданія", — це значить досліджувати пам'ятки архітектури. Не малу ролю відогравала також релігійна екстаза, але все таки перемагала дослідна снага, про що пише і самий мандрівник і говорять факти мандрівки. Єрусалим, — мета усіх прочан, не викликав у В. Барського особливого надхнення. З дослідчо-наюковим реалізмом, він, вперше побачивши Єрусалим, записує оці безсторонні і правдиві рядки: „Кріпкоє і лікоє, не весьма іскусним художеством строєнноє і немноголітноє, но недавно сооруженноє, с. т. нове турецьке місто!" Відвідав Барський також Яфу, Галілею, Триполає, Сінай і Арабію.

Побувавши в Єгипті, в Каїрі, спостерігає „всю красу, величество і строєніє града, еще же вся чіни і обичаї народа Єгипетского". Тут він вивчає єгипетські пам'ятки і навіть зарисовує ієрогліфи. Так само займає його архітектура Сінаю, Суезу, Александрії. Як головну мету мандрівки до Александрії ставить „ради видінія в ней вещей ветхих". Так само на ос. Патмос, Самос і Хіос „ради розсмотрінія і совершенного описанія монастиря Богородиці".

Не раз довелося мандрівникові переборювати небезпечні хвороби, голод і спраґу. Крім непереможної сили волі, сприяла мандрівникові його величезна фізична сила. Під Солунем він побив цілу ватагу розбійників, які хтіли його пограбувати. Під Єрусалимом допоміг йому в боротьбі з арабськими розбійниками турок, що їхав на ослі. Але коло Дамаску, через велику кількість розбійників, нашого Самсона пограбували догола...

Під час своєї подорожі не покидав вивчати також різні мови, особливо грецьку й арабську, так що свобідно ними володів.

В Дамаску, його полюбив патріярх і він жив в достатку. 1 січня 1734 р. прийняв чернечий стан. В Дамаску нарисував патріярший дім і виконав на двох дошках ґравюру „Прощальної грамоти". Від тепер метою всіх мандрівок В. Барського є наукова діяльність — досліди старовини, архітектури, епіграфічних пам'яток. Як приклад, який був він пристрасний дослідник, свідчить слідуючий факт. Щоб оглянути зсередини знамениту магометанську мечеть у Дамаску, Василь Барський, з нараженням життя, видав себе за дервіша (магометанського духовника) і так ½ години оглядав мечеть!

В роках 1734-1735 в місті Левносія на ос. Кипрі був учителем латинської мови в грецькій школі. Пробувши на ос. Кипрі 8 років, згодом перекочував на ос. Патмос, де приватно вчив дітей. Коли на острові лютувала чума... склав латинську граматику, для греків та вивчав логіку і фізику!

Вдруге, побувши на Атоні, вивчав там старі книжки і рукописи, а найбільше присвятився дослідам архітектури. Далі мандрував у 1745 р. по Греції, Епірі і Криті.

Не зважаючи на глибоку релігійність В. Барського і його відданість православній церкві, наш мандрівник ніколи не втрачував почуття безсторонности, рівноваги і правди. Спочатку наставлений побожно і з великим пієтизмом до носіїв православної віри — греків, згодом побачив і переконався про їх низький освітній рівень, порівнюючи з українською освіченістю. Найбільше його обурювало недбальство грецьких манастирів про свої бібліотеки і збірки, які були у жалюгідному стані „от неученія й небреженія іноческого". При тім, В. Барський не раз сам брався приводити ті бібліотеки і збірки до порядку і відчищувати „від черви". Часто бачив неграмотних ченців, а в одному манастирі на Атоні лише єдиний ігумен був грамотний, якого характеризує, як „єдинуокого вождя межи сліпими". Називає також ченців „сріблолюбними". Рівночасно записує непорядки та ворожнечу поміж християнськими церквами — православною та унійною антіохійською церквою „і многая нестроєнія відех тамо". З другого боку, самого В. Барського, закостенілі ортодоксні грецькі богослови, не скрізь вважали за свого єдиновірця, а на ос. Атоні називали його „єретиком", зокрема за те, що був у Римі і раз десь обідав „у Папи Римського".

(Продовження буде)

II-й ВСЕАМЕРИКАНСЬКИЙ ЗДВИГ СУМА

Той день, що завітав у гомоні пісень, у шумі прапорів — то був день II-го Всеамериканського Маніфестаційного Здвигу Спілки Української Молоді Америки.

Субота 12 вересня 1953 року. На площі Українського Села в Ваунд - Вруку в полудневих годинах впала команда обозного Здвигу д-ра Ярослава Петрика: „На прапори глянь!" При звуках оркестри осередку Бофало, піднесено прапори — американський та український.

На площі виструнчились 22 осередки з своїми прапорами — 650 сумівців, сумівок і юнацтва з цілої Америки.

Молитва — пісня „Боже великий" понеслась з грудей молоді далеко по широкій просторії площі і знялася до самих небес, щоб розвіяти нагромаджені хмари, щоб сонячне проміння могло привітати виструнчені ряди.

Сьогодні ми зібрались, не чуючи під собою рідної землі, не відчуваючи запаху рідного повітря, не бачучи рідного неба, але на вільній землі Вашингтона, що гостинно нас прийняла. І це підбадьорювало нас, це ніби ствреджувано, що прапори української волі залопотять і під українським небом.

Здвиг відкриває його командант Іван Миронович.

Під звуки маршу осередки СУМА перемаршовують перед головою Головної Управи проф. С. Вожаківським, членами ГУ та командою Здвигу, щоб привітати їх і заявити про свою готовість служити Богові та Батьківщині.

На команду обозного п. Петрика, всі осередки розходяться до своїх шатер, щоб приготовитись до дальшої програми — спортових та мистецьких пописів.

Почалися змагання у відбиванці між 11-тьма спортовими дружинами. Трибуна прибрана синьожовтими барвами, на ній золоті написи: вгорі — „Бог і Батьківщина", а внизу, в українській та англійській мовах — „Воля Україні — наша мета".

Зараз побіч шатра Команди Здвигу — 10 шатер, приготованих для сумівців. На середині площі пишається велика уставлена ватра, далі від дороги шатро „сумівської поліції", спеціяльно зорганізованої для втримування порядку, і дві відбиванкові площі, які замикають квадрат просторої площі, де відбувається Здвиг. Через дорогу площа, на якій запарковано море автомашин і автобусів. Тут на цьому місці треба признати Команді Здвигу направду вміле з докладністю підготоване свято.

Але воно щойно починалось. Свистки суддів висвистували на відбиванкових площах, публіка додавала охоти змагунам. Мені пригадалось, що я ще нічого не мав в устах, і я мусів залишити на хвилинку площу Здвигу, щоб трошки побіч підживитися в сумівському буфеті. Був приємно заскочений, коли побачив, що там можна було дістати, поміж зимними перекусками, теплі голубці, вареники, каву, навіть українську юшку. Молодці сумівці навіть і тут показали своє вміння.

Після двогодинних відбиванкових змагань, впізнав я голос команданта Здвигу Івана Мироновича, який через спеціяльні голосники (заслуга п. Венке з Нюарку) подав команду збиратися всім осередкам, щоб знову при звуках оркестри виструнчитись, коли будуть спускати те, що найдорожче — американський та український прапори, щоб таким чином закінчити перший день Здвигу і дозволити молоді продовжувати розвагові точки.

На великім дерев'янім підвищенні з'являється оркестра відомого В. Гірняка і поодинокі осередки приготовляються до мистецького попису.

Не звертаючи уваги на злу погоду, керівник мистецької частини Іван Миронович викликає осередки, представляючи поодиноких виконавців. Не обійшлося без жартів та дотепів, які розсмішували публіку; що стояла вперто, хоч вже трохи змокла і змерзла.

Годі вичислити усіх виконавців, але треба сказати, що брали участь в пописі сумівці навіть з найдалі висунених осередків. Після вдалого попису знову лунають звуки оркестри, який чарівним „віденським вальсем" запрошував охочих до танців. Тоді пригадалися мені слова пісні „А нам море по коліна". І дійсно так воно й було: сумівська молодь та гості, не зважаючи на дощ, танцювали. Танцювали просто собі так і танцювали під парасолями. Щоб не збрехати, начислив я тих парасоль коло 200 штук, які крутились під такт музики.

На щастя дощ перестав і забава пішла, як то кажуть, повною парою. Точно о 10-тій вечора забаву перервано, щоб усі могли взяти участь в спільній ватрі, запаленій як символ злуки з Рідним Краєм. У своїй промові, якою відкрив ватру голова СУМА, він з'єднав нас усіх, хоч на хвилинку, з нашими рідними, братами і сестрами, що залишились ген — ген далеко. 28 голів осередків з цілої Америки смолоскипами підпалили вже ватру.

Співами, деклямаціями, танцями, спеціяльно підготованою осередком в Балтімор інсценізацією та циганським танком, що його виконали члени осередку Джерзі Ситі, виповнено програму ватри. Спільною молитвою „Боже вислухай благання" закінчено перший день II-го Всеамериканського Здвигу СУМА.

З бадьорими усмішками розходились сумівки, сумівці і гості по своїх приміщеннях, щоб відпочити і набратися сил для другого дня Здвигу.

Підчас раннього вставання милою несподіванкою була присвячена Здвигові спеціяльна радіопрограма, передана зі стації WHOM під керівництвом п. Петра Мельника, трансмітована через голосники на цілу площу. Піднесення прапорів та Служби божі в обох Церквах розпочали другий день сумівського Здвигу. Після Служб Божих команда Здвигу та всі осередки почали підготовлятись до маніфестаційної частини. Тим часом відбувались ще півфіналові та фіналові змагання відбиванкових дружин.

Точно о 2-гій год. пополудні виструнчились сумівці і сумівки на площі, щоб вислухати святочне слово голови ГУ СУМА проф. С. Вожаківського. Командант Здвигу просить представників організацій зайняти почесні місця на трибуні. Після привітів поодиноких представників організацій, відчитано письмові привіти організацій та громадських діячів.

Під численні оплески ред. В. Коваль, член ГУ СУМА, відчитав резолюції Здвигу та телеграму до Президента Айзенгавера, після чого розпочалась дефіляда осередків.

Перед запрошеними гостями на трибуні, перед Головною Управою та Командою Здвигу під звуки оркестри крокували виструнчені сумівці та сумівки з гордо піднесеними осередковими прапорами. І сонце, яке вийшло з-за хмар, своїм промінням цілувало сині прапори, а своїм теплом нагороджувало молодь за жертвенність та посвяту.

Після дефеляди продовжувано попис осередків. Серед бурі оплесків проходили поодинокі точки мистецької програми. Спеціяльне жюрі нагородило осередки прекрасними чашами в слідуючому порядку: перше місце осередок — Ню Йорк — Пасейк; друге місце осередок Джерзі Сити — Бофало; трете місце осередок Нюарк — Рочестер. Спортову нагороду першої кляси у відбиванці одержала спортова дружина осередку Ню Йорк.

Після вручення нагород почалася забава з танцями під звуки відомої оркестри В. Босого з Ню Йорку, яка тривала до пізної ночі. Сумівська поліція, якою керував Ярослав Гавур тримала взірцевий порядок. У розмові з ним я довідався, що на площі о 8-й год. вечора в неділю 13 вересня було коло 5 тисяч осіб.

Коли я сідав до авта, щоб їхати додому, мені прийшли на думку такі слова:

І вже нам не страшний ворожий клятий вал,
Хоч нині наша кров куриться із руїни,
Бо в мізках і в серцях гуде святий хорал,
Великої Воскресної Години.

Учасник Здвигу.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Балтімор, Меріленд

„Міжнаціональне Свято".

30-го минулого серпня відбулось в Балтиморі „Міжнаціональне Свято", з виставкою народного мистецтва національних груп м. Балтимор. Участь у Святі й виставках прийняло 32 нац. групи, з яких на сцені, „з показовими мистецькими пописами", виступило 12-ть. Заходом УКК в Балтиморі, під проводом Иосипа Маршала та д-ра Дерія, виступила й українська група. В програму нашого виступу ввійшли: 1) Мистецька виставка Матірнього Союзу Українок в Балтиморі, під проводом голови Відділу пані Ангелини Таланової та її заступниці пані А. Ящукової, при активній допомозі пань: В. Луцевої, Х. Котиківної та Л. Возної. 2) Буфет, улаштований та обслужений членкинями Проводу МСУ панями: С. Пісецькою та О. Калиновською. 3) Виступ на сцені з танцями: а) „гречаники", б) жіноча „коломийка" та в) „Запорожець", під проводом учительки Доповняючої Школи МСУ пані Марії Хомової та законоучителя тієї ж школи о. Андрія Ілінського.

Ще далеко перед закінченням Свята, Провід МСУ одержав від Дирекції Свята писемне повідомлення про те, що Виставка МСУ „одержить одну з перших нагород", але в результаті, на жаль, була одержана друга нагорода.

„Відтяженням" від першої нагороди треба вважати мінуси в інших показах... Наприклад, виступ козаків до танцю „запорожець"... В першу чергу підпоясання поясами „козаків" було далеке від українського підпоясання взагалі, бо пояси були „скручені шнуром", а не уложені на поясницях що найменше на ширину долоні; кінці-ж поясів звисали „в художньому хаосі": то занадто спереду, то посунені занадто за бедра. А вже що найгірше, це підв'язування шабель так, аби вони, під час танцю, погубились по сцені!... Ну, а потім збирання по тій же сцені „козаком" своїх військових згуб наробило такого: інші національні глядачі мали з того потіху, а українська національна група — паленіла від сорому та „гасила" той сором гірким несмаком! З цього виходить, що випуск на сцену „козаків" спочивав у компетенції зовсім не компетентної особи. І це в той час, коли там же, при „характеризації козаків", були присутні, або довголітні служителі „Мельпомени", — як, наприклад, одна пані з театру незрівняного знавця української ноші, — бл. пам. Микола Садовського, або двох військовиків, серед яких був і довголітній хорист українських професійних Національних Хорів та б. член славної Капелі Бандуристів ім. Тараса Шевченка, які напевно не відмовились би радами та порадами при вдяганні „козаків" у жупани та шаблі.

Вміщую цих пару рядків не для того (Боже борони!), або докучити комусь „із винуватців" у тій прикрій справі, а лише для того, аби такі прикрості більше нами не повторювались. При показових виступах наших перед американцями, нам не вільно забувати, що це не є виступ „Томка в своїм домку", а що це є виступ української національної групи, що взялась показати тим же американцям наше народне мистецтво, частинку нашої культури!. Мені не доводилось (за 68! літ) „завважити" такий случай, коли б „герой", не обзнайомлений з нотною гамою, чи навіть „сольфеджіо", взявся диригувати хором! А показ народного мистецтва, народної культури, з усіма її складовими, многогранними, завершеними на нинішній день частинами, далеко тяжчі від диригування хором.

Ще раз повторюю, що вміщую ці рядки не для „докуки" людям доброї волі, — в яку не сумніваюсь, але лише для того, про що сказав уже вище, та ще для того, аби нам не довелось більше писати такі рядки!

Не можна промовчати й того факту, коли то виступали „прапороносці" на сцену перед виступом своїх національних груп. Всі вони, по скінченні спікером інформаційних відомостей про дану національну групу, відходили на бік, ставили прапор в указаному для них місці, а самі сходили зі сцени зовсім. Лише наша „прапороносиця" порушила той порядок! Бо, не зважаючи на двократну завваґу розпорядчиці - американки, — що показувала навіть місце для нашого прапору, — залишилась на сцені до кінця мистецької нашої частини! Як це назвати й чим пояснити, я так-таки й не берусь!

А все ж таки, Екзекутиві Відділу УКК в Балтимор та Відділові Матірного Союзу Українок — велике спасибі за той нелегкий труд, який вони жертвенно вкладають для добра української громади в Балтиморі, а тим самим і для загального добра, протягом уже кількох літ.

П. Т-н.

З концертової залі

ХОР „ДУМКА" В ТОРОНТІ

Насамперед була рать. Велика рать! Авторові цих слів, що має за собою всесторонній спортовий вишкіл — як кажуть наші старі американці — „забрало" п'ятнадцять хвилин, заки від порога вестибюлю кіна Вікторі пробився до свого місця на бальконі (яке й так було давно зайняте). Торонський імпресаріо, мр. І. Менделюк, мав свою рацію, коли боявся ризикувати більшою залею (понад 100%-еві спеки попередніх днів, дві великі спортові імпрези) — але „Думка", як виявилося, не боїться навіть такої конкуренції.

Коли піднеслася куртина, прийшло мале розчарування: фраки! Хоч афіші й програмки найвиразніше маніфестували хор в таких строях, від чорних фраків війнуло на залю холодом. Але вже перші згуки „Гимну Зевесові", під диригентурою енергійного О. Микитюка, прогнали холод. Швидко кидається головна прикмета хору: гармонія, насамперед гармонія. І викінченість. Ніякої „героїчної" шарпанини поодиноких тузів, чи групи голосів. Все підпорядковане звучанню цілости. Навіть солісти — як виявилося опісля — лишаються в тіні „загальної справи". Тонкі, як прядиво „бабиного літа", піянування. Шкода говорити: хор! Може дещо іншого забарвлення, як стандартні наші хори, може дещо „західній", в порівнянні з ними, але хор, який викликає оскому в кожної найвибагливішої нашої громади.

Після скінчення кожної точки — автоматичне „спочинь". Тоді з чорними одягами хористів яскраво контрастують білі хусточки, що греміяльно мандрують витирати піт з чола. (Може ця свобода поведінки посилює враження західнього забарвлення хору?... Відомий швайцарський критик назвав надто здисциплінований російський хор Жарова... казармовою площею вправ на сцені).

Доволі важка, наполовину неукраїнська перша частина програми, кінчиться цукерком, як солодшого й бути не може. Вальс Й. Штравса, з наслідуванням поодиноких музичних інструментів, узяв в полон навіть найнедовірливішого (до хору). Тому й — якби так було куди — заля напевно закрутилась би була в танці під мистецьковіддані згуки трьохтактової казки невмирущого віденця.

Після перерви один з піонерів українського життя в Канаді (в прегарній українській мові) привітав хор. З відповіді представника „Думки" виявилося, що хор кладе собі за ціль не тільки популяризувати українську пісню, але й подавати нашим людям музику інших народів.

Друга частина програми (чисто - українські точки) йшла вже в атмосфері родинного тепла.

В серії відомих і невідомих пісень (м. і. двох лемківських), хор дедалі підносив свою форму і ентузіязм на залі, а солісти (д-р С. Ворох, д-р Р. Граб, Е. Чорній, М. Вучовський, П. Ганкевич, інж., Степаняк) імпонували своїми, в більшості, оксамитними голосами.

Чи дивниця, що „Думка" полонила Торонто? Що пройти по широкому пішоході перед залею Вікторі можна було аж тоді, як червоно-білі автобуси відгриміли з дорогими гостями з Ню Йорку?...

ОНо

СОВЄТСЬКИЙ „АТЛАНТІЙСЬКИЙ ФРОНТ"

(Закінчення зі стор. 2)

суючи в своїй політиці засаду Сталіна, яку він був висказав в такій приповідці: „Слова не повинні відповідати ділам. В противному випадку, яка б це була дипломатія? Слова — це одно, а діла — це щось інше. Добрі слова є маскою для прикриття злих замірів. Щира дипломатія таксамо неможлива, як суха вода або дерев'яне залізо".

Придержуючися цієї засади, сучасна совєтська дипломатія гаслом „мирної офензиви" тільки намагається поглибити розкол і замішання між народами вільного Заходу та рівночасно використати час на своє дозброєння. Тому народи вільного світу мусять рішуче приступити від слів до діл, щоб не було запізно.

В. Святомир

З ГОЛОСІВ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ

БЕЗПРИКЛАДНИЙ ЗЛОЧИН

„Українець-Час", Париж, ч. 33 з 30 м. м., присвячує свою передову статтю також безприкладному злочинові з-перед 20-ти років в Україні, наводючи також документарні дані про те, що голод в Україні був пляново зорганізований Москвою.

Що голод в Україні, в 1932-33 роках, був зорганізований і заздалегідь приготований, згідно з добре опрацьованим пляном, про це свідчить указ Верховної Ради СССР із 7-го серпня 1932 року про „забезпечення соціялістичної власности". Цей указ передбачує кари від 5 років примусових робіт до кари смерти включно за крадіж у соціялізованих секторах (колгоспах радгоспах, підприємствах). В тому часі важко було зразу зрозуміти причину видання названого указу, але не треба було довго ждати, щоб зрозуміти його наслідки та побачити дуже ясно його ціль. Вирішивши зламати український нарід голодом, Москва передбачила, що відбираючи в селян харчові продукти, вона примусить їх красти в соціялізованих секторах.

Невабаром по проголошенні отого указу, Кремль видав таємний наказ вивезення з українських колгоспів усіх харчових продуктів, включно із насінням, призначеним на засів та допомогу, із залишенням лише соломи та буряків для худоби. В цей спосіб в українських колгоспах не залишилося навіть сотнара збіжжя.

Позбавлені поживи, селяни йшли на поля визбирувати колоски після жнив. Комсомольці з „червоної мітли" зорганізували і розставили на полях стежі, які задержували цих бідних збирачів — „розкрадачів соціялістичної власности".

Москва намагалася виправдати свій жахливий злочин, що йому немає рівного в цілій історії цивілізованого людства, твердженням про неврожай. Таке твердження, це найчистіша і найбільш нахабна брехня, бо саме того року Україна, найбагатша країна в Совєтському Союзі, країна чорної і врожайної землі, яка може обійтися без погноїв, мала багатий врожай, більший ніж середній. В той час коли українське населення вмирало з голоду, Москва продала в 1932-1933 роках 6 мільйонів 400 тисяч тонн збіжжя за кордон, по цінах нижчих ніж звичайні.

ГОСПОДАРСЬКІ ВІСТІ

АНГЛІЯ ХОЧЕ ЗНОВУ БУТИ БАНКІРОМ СВІТУ

Англія хотіла б бути знову банкіром світу, яким вона була перед першою світовою війною. Але клопіт у тому, що їй бракує на це грошей, бо після другої світової війни Англія покищо тільки позичала від країн своєї Спілки народів, або діставала гроші з пляну американської допомоги. Англійський уряд хотів би кожного року позичати закордонові принаймні 300,000,000 фунтів (840,000,000 долярів), і робітнича опозиція підтримує цей урядовий проєкт в його здійснюванні. Труднощі в його здійснюванні, бо досі Англія позичала гроші, але одночасно заборговувалася сама в інших країнах. В грудні минулого року проєктовано, щоб зорганізувати фінансову Корпорацію Комонвелту, яка збирала б капітали та в той спосіб сприяла господарському розвиткові англійської спілки народів. Але від того часу організаційний комітет цієї корпорації не відбув ніодного засідання, а представники лондонського сіті заявляють, що дотеперішня форма мобілізації капіталів задовільна і не треба на це нових організацій.

ДОМАГАЮТЬСЯ БІЛЬШЕ ДОЗВОЛІВ НА ВЕРЧЕННЯ ЗА РОПОЮ В ВЕНЕСУЕЛІ

Після революції Демократичної Акції 1945 року в Венесуелі заборонив уряд робити нові верчення за ропою, і ця заборона існує й досі. Тепер публічна опінія домагається через пресу, щоб знести цю заборону та збільшити добробут країни. 1945 року видано заборону на нові нафтові концесії тому, бо твердили, що нафтові запаси країни невеликі, і чужинні нафтові фірми могли б швидко вичерпати венесуельську нафту. Денна продукція нафти становить 1,800,000 бочок. Американські фірми тримають своїх представників у Венесуелі, бо надіються, що уряд таки дозволить на нові концесії після відвідин у Венесуелі президента американської нафтової фірми Конорада Петролеум Корпорейшен.

В АРГЕНТИНІ ДАЮТЬ ДАРМО РИБУ, ЩОБ ЗАОЩАДИТИ М'ЯСО

Аргентійський уряд намовляє всіми способами своє населення, щоб їло більше риби, бо м'ясо потрібне державі на вивіз закордон. Одночасно уряд Перона твердить, що це шкідливо їсти надто багато м'яса, як це звикло робити населення Арґентини, де люди їдять найбільше м'яса в цілому світі. Щоб спопуляризувати консумцію риби, уставили на вулицях Буенос Айресу прилавки, з яких даром роздають населенню рибу. Також ресторани й бари дістали даром рибу, яку мають охочим подавати, також без платні. Крім того уряд зарядив так звані „безм'ясні" п'ятниці, в яких не вільно їсти м'яса. Арґентинці не вдоволені цим урядовим зарядженням, а інші народи в світі, поза Америкою, читають про примус їсти рибу немов про життя в якійсь казочній країні.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

• РОЗШУКИ •

ФЕЦИНЕЦЬ Андрій, село Височко Вижне пов. Турка над Стриєм пошукує свойого стрийка Луця ФЕЦИНЦЯ, який виїхав до Америки в 1918 році. Остання вістка була з Ню Йорку. **ДАНИЛІВ Павло** шукає своїх односельчан. Ласкаві зголошення на адресу:

DANYLIW PAWLO
4 E. St. Mark's Place
New York 3, N. Y.

ПАВЛО ВОЛКОВЕЦЬ — 47 Huyshope Avenue, Hartford, Conn. — просить друзів: **Якова Яшинського** з Бостону і **Йосифа Качмарика** з Ню Йорку, щоб зараз подали йому їхні теперішні, точні адреси.

• ПРАЦЯ • Help Wanted—Female

ДІВЧАТА ДО КУХНІ (посуду).
Тиждень — 5½ дня
Зголошуватись:
ST. JOSEPH'S HOSPITAL
127 South Broadway
Yonkers, N. Y.

ОПЕРАТОРКИ ШВАЛЬНИХ МАШИН досвідчені в шляфроках. Секційна праця. Тиждень — 37½ год. Робота постійна. Добра платня. Платні вакації і „бонуси". 749 East 137th St., Bronx, N. Y. 4th Floor.

ДО ШИТТЯ ХУСТОЧОК на машинах і до складання.
Зголошення під число
30 MAIN STREET
Brooklyn, N. Y. 11-тий поверх
8th Ave., субвей до High St.

УПРАВНЕНІ ДОГЛЯДАЧКИ ХВОРИХ
Загальні обов'язки й також доглядачки-прибиральниці.
8 годин. 5-денний тиждень.
ПРИВАТНИЙ ШПИТАЛЬ.
Телефонувати:
TEMPLETON 8-8200

ОПЕРЕЙТОРИ
СПЕЦІЯЛЬНІ МАШИНИ.
BLIND STITCHING & PINKING
5 днів. Тиждень — 40 годин. Чудова платня.
EVAN PICONE
527 — 40th Street, Union, N. J.
3-ій поверх.

ДОСВІДЧЕНІ ОПЕРЕЙТОРИ машин до шиття. Можлива постійна праця. Початкова платня $1.25 на годину. Зголошуватись:
HENRY MEYER
2902 Summit Ave., Union City, N.J.
UN 4-1205

Книжка й часопис — найнеобхідніші речі в домі культурної родини.

• НА ПРОДАЖ • Business Opportunity

НА ПРОДАЖ ҐРОСЕРНЯ І ДЕЛІКАТЕСЕН.
Властитель продасть по умірковапій ціні.
Прошу голоситись до:
GROCERY STORE
513 E. 11th St., New York, N. Y.

• ПРАЦЯ • Help Wanted—Male

Праця для спеціяліста МЛИНАРСЬКИХ МАШИН.
Досвід в механіці.
W. Ralston Co.
OLD BRIDGE, NEW JERSEY

ШУКАЄМО ПРАЦІВНИКА для робіт при водонепроникності в будинках призвичаєного до риштування. Повинен бути знайомий з т. зв. „пойнтінг" з працею при камінні і загально-будівельними роботами. Постійна праця. Порозумітесь телефонічно: Fort Lee 8-3004.

"Assembles"
з досвідом і без.
ДОСВІДЧЕНІ ТОКАРІ
і "Boring Mill Operators."
добра платня і користі.
J. M. Lehmann Co., Inc.
550 New York Ave.
Lyndhurst, N. J.

Потребую **СУПЕРІНТЕНДЕНТА** до 8-родинного дому. Одержує 4½-кімнатне мешкання з малою доплатою. Голоситись телефонічно:
Домашній телефон: CY 5-1412
Телефон крамниці: CAnal 8-4140

МАШИНІСТИ ДО ЕЛЕКТРИЧНОЇ ФАБРИКИ
потрібні машиністи, що можуть монтувати машини.
Добрі обставини.
Цікава робота.
THE NEWTON CO.
154 William Street
Middletown, Conn.

Вступайте в члени УНС!

ДО МАШИН — і — МОНТУВАННЯ
при
"BULLARD"
MULT-AU-MATICS
та
ACME GRIDLEY
DRILL PRESSES
TOOL & CUTTER GRINDERS
ТОКАРІ
Зголошуватись
BEVKO, INC.
Front & Elmer Sts.
Elmer, New Jersey

МЕХАНІКИ
зі знанням "Punch Press and Automatic Machine Operations."
БАГАТО РОБІТНИЧИХ КОРИСТЕЙ.
Зголошення між 9-12 вполудне.
INLAND STEEL CONTAINER CO.
353 Danforth Avenue
Jersey City, N. J.

ФАХІВЦІВ ЕЛЕКТРИЧНОГО ЗВАРЮВАННЯ
Праця денна і нічна.
Потрібне знання англійської мови. Праця згідно з вказівками. Робочі користі. Добрі умовини праці. Постійна праця.
CECO
Steel Products Corp.
625 Glenwood Ave.
Hillside, N. J.

ЩАДІТЬ У ЛЕГКИЙ СПОСІБ... КУПУЙТЕ СВОЇ БОНДИ ЧЕРЕЗ ПЕЙРОЛ СЕЙВІНГС!

✝

ВАСИЛЬ МОМРИК, довголітний член Бр. Сош. св. Духа, відд. 108 УНСоюзу в Лейквуд, Огайо, помер 28. серпня 1953 р., проживши 77 років. Покійний походив зі села Черниляна, пов. Яворів, Зах. Україна. Полишив у смутку 3 доньки і двох синів. Похорон відбувся із православної Церкви і на цвинтар, Бруклин Гай Семетери. — В. Н. П.
В. Сліко, секр.

• ПРАЦЯ • HELP WANTED MALE

ПОТРІБНО ПОРТЕРІВ на вечірню працю в офісових будинках. Стала праця, добра платня.
Голоситись:
ACE CLEANING CO.
307 5th Avenue, New York City (near 31st St.)

FORMICA MAN
Спеціяліст дерево-пластичних виробів.
Найвища платня. Звертатись:
G. W. Woodworking Co.
163 Central Ave., Rochelle Pk. N.J.
HU. 7-1467

• НА ПРОДАЖ • REAL ESTATE

НА ПРОДАЖ ОДНОФАМІЛІЙНА ХАТА
6 кімнат, сонішний ґанок, оливне огрівання, ґараж на два авта, приватна дорога. Можна зараз перебрати.
Ціна дешева $9,000.
1225 EAST 87th STREET
BROOKLYN 36, CANARSIE
(між Ave. L і M)

ДІМ у ГЕМПСТЕДІ (HEMPSTEAD, L. I.) за $19,500 з дикого каменю. Долучений ґараж. 6 кімнат, 1½ лазнички. Викінчений підвальний поверх. Закрита веранда. Коминок. Близько крамниці, школи, різні получення тощо. Телефонувати: Hempstead 1-2625

BAYSIDE, L. I. Досконалий для професії чи великої родини, критий черепицею, глинобитний дім. 13 кімнат, 7 спалень, 3 лазнички, 2 ґаражі. Легко можна переробити на двородинний. Близько крамниці, церкви, школи й інше. Ціна лише $38,000. Телефонувати: BAYSIDE 9-2234

LINDEN HURST — НАГОДА! 7-кімнатний мурований дім. Викінчений підвал. Парове огрівання на оливу. Овочеві дерева. Квіти. 6 ділянок землі на лагідному 6-футовому горбку. Усюди близько — до закупів, шкіл, церков тощо. Ціна — як для пильного продажу. ULster 7-6263

ЩАДІТЬ У ЛЕГКИЙ СПОСІБ... КУПУЙТЕ СВОЇ БОНДИ ЧЕРЕЗ ПЕЙРОЛ СЕЙВІНГС!

В 10. річницю трагічної смерти

Проф. Д-ра АНДРІЯ ЛАСТОВЕЦЬКОГО

професора фізики, декана Львівського Медичного Інституту, дійсного члена Наукового Т-ва ім. Шевченка, опікуна студентської молоді

відбудеться

В НЕДІЛЮ, 27. ВЕРЕСНЯ ц.р.

в год. 11-ій перед пол. після Служби Божої в каплиці гр.-кат. церкви св. Юра в Ню Йорку,

ПАНАХИДА.

До участи запрошують все Громадянство
Колишні Викладачі й Студенти Львівського Медичного Інституту

✝

Ділимося сумною вісткою з Рідними та Приятелями, що дня 22-го вересня 1953 р. упокоїлася в Бозі наша Найдорожча Мама, Дружина і Бабуня

бл. п. РОЗА САЙКЕВИЧ

Похорон відбудеться в суботу, 26-го вересня, о год. 9-ій з дому 26-49 83 St., Jackson Heights, Queens, звідки до церкви св. Юрія при 7-ій вул. в Ню Йорку. О год. 10-ій відбудеться Заупокійна Служба Божа, тіло Покійної буде поховане на Calvary Cemetery.

Полишила в смутку мужа Івана, дочку Ольгу, сина Осипа і 3-ох внуків.

Горем прибиті
МУЖ, ДІТИ І РІДНЯ

✝

Ділимося сумною вісткою, що дня 23-го вересня 1953 по довгій і тяжкій недузі, проживши 62 р., упокоївся в Бозі

бл. п. Андрій Федорків

колишній директор школи в Дубовім на Закарпатті.

Панахида відправиться в суботу, 26. вересня, о год. 8:45, в катедральній церкві у Филаделфії.

Заупокійна Служба Божа буде о год. 9-ій. Тіло Покійного буде поховане на цвинтарі Факс Чейс у Филаделфії.

Горем прибиті
Дружина ОЛЬГА, Донька МАРІЯ, Син ОЛЕКСАНДЕР.

✝

15. вересня 1953 р., заснула в Бозі на 88. році життя

бл. п. ОЛЕНА ЗАВАДОВИЧ

кол. народна вчителька,

зразкова мати, жертвенна громадянка і невтомна трудівниця на добродійній ниві.

Похорон відбувся 18. вересня 1953 в Шікаґо, Іллиной.

РОМАН — син,
АННА — невістка,
РОМАН — внук.

ТАРЗАН, ч. 3154. Схований зрадник

— Діти божка леопардів — верещав верховний жрець. — Коли відсвяткуєте, повертайтеся до селища. Приходьте назад через два дні, коли нова жрекиня буде головувати під час смерти білої людини.

Спостерегаючи, як жрекиня пройшла між товпою з горщиками харчів і тубільного напитку, Тарзан нагло пізнав риси Собіта, лікаря-чарівника ютенґів, під маскою жерця.